

Izhaja vsak petek popoldne. Velja za celo leto 10 hr; za pol leta 5 hr; za tri mesece 2 hr in 60 st. Posamezna številka 20 st. - Uredništvo in uprava Trst, via delle Zudecche šte. 8. Telefon 19-50. - Dopisi naj se pošiljajo na uredništvo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si vračajo. - Oglašje se računajo v širokosti ene kolone 80 mm. Finančni oglašji po 1 lro; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila 80 stot. - Oglašji trgovcev in obrtnikov po 60 stot. - Plača se naprej. - Oglašje sprejema uredništvo oddelka "Dela" v Trstu, via delle Zudecche šte. 8.

V Trstu, dne 30. aprila 1920.

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULJSKI BENEČIJI

Leto I. - Št. 11.

SOCIALISTIČNA STRANKA V ITALIJI

Prvi majnik 1920.

Delavci!

Letošnji Prvi Majnik mora združiti ves proletarijat okoli tretje internacionale. Vsa srca, vse duše in vse sile delavskega razreda naj streme po revolucionarnih proletarskih pridobitvah, po udejstvovanju komunističnega ideala.

Buržuazija, ki je izkrevnela človeštvo, se ni izkazala sposobna, da bi dala temu človeštvu mir. Meč starega militarizma odločuje se vedno na tehtnici. Pohlepnost in sovraštvo zmagovalcev spravlja na dan stare žalitve in dramijo se ne dobro usopljeno sovraštvo v srcah in v dušah premaganih. Alijirani imperializmi se že zopet tepejo med seboj. Militaristična junaštva v Berlinu in na Reki govore jasno, da je nevarnost še živa. Po vsem svetu se vale in maože kafi novih konfliktov, novega krvoprelitja. Med tem se pa pripravljajo kapitalisti vseh držav na boj proti proletarijatu, ki se bori in že zmaga.

Tudi letos, kakor druga leta in še bolj, moramo manifestirati našo solidarnost z vsemi borilci, z vsemi mučeniški mednarodne proletarske revolucije. Manifestirati moramo našo solidarnost s zmagovalno republiko ruskih sovjetrov proti kateri se pripravljajo nova ofenziva svetovnega kapitalizma. Enako solidarnost moramo izkazati premaganim sovjetskimi republikam, vsem žrtvam belega terorja na Ogrskem in Poljskem, vsem mučeniškom, vsem, ki so preganjeni po protirevolucionarnih poskusih.

Blag spomin naj bo posvečen tudi sodrugom in delavcem, ki so padli po ulicah in na trgih v Italiji in Jugoslaviji, tem žrtvam, ki so padle zadete s svinčenkami braniteljev prevleljen, izkoriščanja in buržuazne krivice. Saj so to žrtve prvih naših bitk, prvih spopadov, ki naznanjajo, da se bliža z orjaškimi koraki ona velika bitka za katero moramo pripraviti vse naše energije in združiti k enemu samemu streljenju vse naše hotenje.

Sodrug delavci!

Nič več solza in nič več neplednih protestov. S srdom in gnevom ne bomo rešili niti mučevali v boju padlih tovarišev. Vsa naša priprava na nadaljevalne težke boje. Vsa naša ima tudi vedno pred očmi dejstvo, da je treba še mnogo storiti, da je še veliko dela, ki se ga mora izvršiti, da so velike težkoče, ki jih je treba prekorati, da je treba usposobiti naše borce duševno in materijalno.

Znaki mečanskega poloma postajajo čimdalje bolj jasni, težki in številni. Vsa dan postaja bolj jasno in nedvoumno, da ni buržuazija več v stanju, da bi zgradila kar je z divjo silo svoje voje razrušila.

Revolucija postaja vedno bolj očitna in kruta. Draginja in vse druge težkoče nadaljujejo svoj vratolomni ples. Trpljenje bednega ljudstva postaja vedno ostreje. Delavci bratstva s stankami svoje meze, katerih vrednost izginja vsled zmanjšane vrednosti denarja; delavci se branijo pred kapitalističnimi napadi. Oni, delavci, spoznavajo bolj in bolj, da je njihov trud slabo uporebljen v tujih tovarnah, da gnoje in plode po nepotrebnem s svojimi potom tuje brazde. Z novimi bojeznimi sredstvi, s tem, da se poslaščajo polja in obratov pa dokazujejo delavci, da dozoreva v njih misel in prepričanje, da morajo napovedati in se podati v skrajni boj s kapitalizmom, v boj proti poglavitnemu vzroku vsega gorja, vsega zla, vseke boli in vsake krivice, v boj proti buržuaznim predpravicam.

Proletarci!

Za boj, ki se ga je treba lotiti, ki je postal neizogiben, ki se bliža vsak dan in vsako uro, pa ne potrebujemo le trdne vere, silne volje in skrajne požrtvovalnosti. Za ta boj potrebujemo tudi vsa potrebna sredstva za zmago in za rekonstrukcijo.

Zato je treba, da gremo na delo vsi z različnim veseljem; na delo za našo duševno in materijalno usposobljenost. Mudi se ustanoviti organe, ki bodo sposobni, da uredijo in da nas popeljejo do proletarske revolucije. Mudi se ustanoviti organizme, ki bodo izvrševali polno blast v dobi proletarske diktature. Mudi se ustanoviti sovjet.

Predvsem pa naj nam bo sveta disciplina. Disciplina ki je nuja in potrebna v revolucionarnih perijodah. Disciplina ljudi in disciplina mas. Vse se mora pokoriti tej potrebni disciplini. Vse mora biti postavljeno v službo najvišjemu cilju, zmagi, proletarski diktaturi, udejstvitvi komunizma.

Treba nam je torej stanovitne volje; požrtvovalnosti, globoke vere in zavesti v cilj, ki ga moramo doseči. Vsaka naša misel, vsako naše dejanje naj tvori, sodrug, korak naprej na poti, ki nas vodi v zmago proletarijata, v komunizem.

Vodstvo socialistične stranke

BARATONO, BELLONE, CASUCCI, CIMINO, GENNARI, GIACOMINI, MARZIALI, REGENT, SANGIORGIO, SERRATI, SESSA, TERRACINI, TUNTAR, ZANNERINI.

Konferenca alijirancev v Sv. Remu.

Konferenca alijirancev v Sv. Remu je končala. Gospodje ministri in zastopniki Italije, Francije in Anglije so si podali roke in odšli vsak na svojo stran. Vsa vprašanja so pa ostala nerešena. Zlasti je ostalo nerešeno jadransko in še posebej reško vprašanje. Glede jadranskega vprašanja bosta menda odšel razpravljati sami med seboj Italija in Jugoslavija. To bi bili storili lahko že mnogo časa prej. Prišli ne bi bili itak do nobenih sklepov, kakor ne bosta prišli toliko časa, dokler bo par neodgovornih ministrov odločalo usodo narodov. Ugotovljamo in trdimo, da je dandanes mogoče rešiti jadransko in vsa druga vprašanja le na podlagi ene samoodločbe narodov, ki jo priporočajo in pripravljajo socialisti. Vse drugo, vse drugo so prazne kvante, je pesek, ki ga meče gospoda ljudstvu v oči. Narodnostna in druga vprašanja, so vprašanja, ki zadevajo vedno vsa ljudstva in jih je mogoče rešiti le na način, ako se prizna, da ne morejo biti morja in dežele last posameznih narodov, marveč vsega ljudstva, vsega delovnega ljudstva na svetu. Le kadar bodo prodrla ta načela, le kadar bo uveden komunizem, bodo taka vprašanja rešena kar sama ob sebi, ker bodo izginila s površja. Taka je naša misel, taka je naša vera. Kdor govori drugače, slepari in laže. Bolje bi bilo storiti ministri, da so ostali doma in da niso dali zopet dokaza svoje zvišene nesposobnosti. Danes vemo, da se gospoda ne tepe samo radi jadranskega vprašanja. Danes živimo v nevarnosti, da

juja prispevanje od zvezke oziroma od skupnega drugega vojna med zmagovalnimi državami. Tola, ki naj bi si jo bili razdelili alijiranci, je bila prevelika in je dovela do sporov. Delavstvo naj pazi, da ne bo vnovič vpleteno v vojno gospodarstvo, ki so si vpleli v glavo, da so ljudstva in narodi na svetu radi njih.

Treba jim bo to misel izbiti iz glave, da se bodo spametovali.

Japonska napovedala vojno Rusiji.

22. t. m. je Japonska napovedala vojno Sovjetski Rusiji. Amerika je privolila v to in prepustila Japonski popolnoma proste roke glede Sibirije.

Razume se samo ob sebi, da je napovedala Japonska vojno ruskomu delavstvu dogovorno z vsemi onimi državami, ki so se borile za samoodločbo narodov. Japonska, so si rekli, naj le ima Sibirijo, da le uniči Sovjete v Rusiji.

Mi se nadejamo, da se bo zgodilo Japonski kakor Denikinu, Kolčaku, Judenču in drugim takim generalom. Se nadejamo in upamo. Tem bolj ker sme računati danes Rusija tudi na vse evropski proletarijat.

Radovedni smo le, kaj poreče »Edinost« o zolti nevarnosti.

Švicarski socialisti in III. internacionala.

Socialistično vodstvo v Švici je sklenilo z večino glasov, da pristopi k Tretji Internacionali in sicer sprejme brezpogojno ves program te nove komunistične delavske internacionale.

Prvi majnik — posvečen od nekdanje manifestaciji, počitku, spominom, premišljevanju, je dan, ki ga je dolga leta zavedno delavstvo vsega sveta solidarno praznovalo. Prvi majnik je bil in ostane simbol naše neomajene vere v boljšo bodočnost, našega trdnega prepričanja, da boleha človeška družba ni in ne more še biti posvečena poginu, temveč da je tudi zanjo zdravilo, zdravilo, ki mu je bo podal kmet in delavec, srp in kladivo. Ne frak, ne talar ne bosta pisala narodom usode, pač pa leži usoda človeškega rodu danes bolj negoli kedaj poprej v žuljavih rokah ratarjev in delavcev. Iz nižin človeških rodov so vstajali vedno preroki, ki so o pravem času znali zbežganemu ljudstvu povedati pravo besedo, pokazati pravo rešitev. Bili so odločni možje, do skrajnosti resnični ljudje, jekleni živci in neumiljeni proti samemu sebi, a polni usmiljenja proti trepetu bratu, ki so pokazali na prave smotre življenja, na pravo pot do preporoda. Bili so junaki in mučeniški, ki so si v pravem pomenu besede iztrgali srce iz lastnih prs ter ga visoko dvignili v krepki desnici, da posveti na pravo pot, ki jo je hoditi trpinom, da dosežejo svoj spasi.

Sponzija na te može — posvečen naš prvi majnik. Posvečen je pa tudi manifestaciji. Iz zaprašenih tvornic, iz zatohlih delavnic, od vsepovsod, kjer se človek trudi in muči, da proizvede življenjske pogoje, da dviga zemeljske zaklade, prihajajo goste čete delovnega ljudstva, da v nepreglednih vrstah enkrat v letu pokažejo in dokažejo, komu je pravzaprav poverjena usoda človeškega rodu, kdo je pravzaprav gospodar sveta. In takrat se ustavi močniti stroji, ki vse leto niso počivali niti za en hip, ustavijo se, ker tišina mora vladati, ko korakajo mimo njih brezštevilni polki delavske milijonske armade. Mimo korakajo dvignjenih, ponosnih čel in s trdnim, odločnim korakom, da se zemlja trese, ker čuti svojega gospodarja. In kdor jih gleda te orjaške množice, vzdrhti mu srce, ker zaznalo je, kaj je moč dela in moč delavstva.

Zbirajo se pod rdečo zastavo, rdečo srčne krvi, prelite v brezprimerni ljubezni do človeštva za njegovo osvoboditev; korakajo pod svojim znakom srpa in kladva, znakom bratstva in enakopravnosti vseh delovnih ljudi. In pesem zori iz milijonov širokih prs, glasna, rdeča pesem, ker t ljudje hočejo, da ves svet jasno izprevidi, kaj namerujejo. To niso boječi, rdeča pesem, ker ti ljudje hočejo, da ves svet plemenite duše. Delovno ljudstvo so z eno besedo. To so bojovníki boljši bodočnosti in na njihovih ramah sloni svet!

To bi bila manifestacija, naša manifestacija prvega majnika, pred katero izgine najbolj blesteča vojaška parada in prazen nič; ker pri slednji giba množice kruta disciplina, te množice odgovornosti, solidarnosti.

Nato sledi odmor in premišljevanje. Zamislimo se za leto ali dve nazaj in pretrsemo, kaj nam je, nam delovnemu ljudstvu minulo leto prineslo. Različni so občutki, ki nas obdajajo, in vendar se sklepčno ne moremo otresti zavesti, da naša delavska stvar dobro stoji, da kljub vsemu korakamo z orjaškimi in vedno hitrejšimi koraki proti svojemu končnemu cilju, spoznamo, da niso prazne sanje, da niso utopije to, po čemur stremimo. Vsa dan miholet let nas je moral potrditi v tem prepričanju. Videli smo, da se vse tako vrši, da se vse tako odigrava na svetovnem odru, kakor smo mi predvideli in ne oni, ki nam stoji sovražno naproti. Videli smo, da se je mnogokaj uresničilo, kakor smo mi sklepali, in to nas utrjuje v veri, da se slednjic uresniči tudi naš konečni smoter.

Prišli smo iz vojne, vrnili smo se hudo preizkušeni, tako da predstavljamo najzavednejšo maso, ki jo je svet kdaj videl.

Vojna, ki je po kratkovidnih načrtih naših razrednih nasprotnikov imela služiti utrditvi raznih imperijalizmov, je tako globoko segla v vse naše življenjske razmere kot noben drugi dogodek v preteklosti. Vojna v našem stoletju se mora voditi z masami ljudstva, poslušačiti se mora vseh sredstev moderne tehnike, mobilizirati mora vse gospodarske sile. Zato mora taka vojna imeti najgloblje vpliv na socialne razmere. Zato je pa moralo socialno čutenje in mišljenje najširših plasti narodov postati kongom vojne vse drugačno, kakor je bilo začetkom vojne. To je, kar naša buržuazija, ki je vojno povzročila, neče pojmiti.

Svetovna zalogira je imela zelo različne militaristične posledice, ali tudi njen politični in socialni učinki so zelo raznovrstni. Iz nje je izšla zmagovalno komunistična ideja, ona čista, kakor sta jo zamislila Marks in Engels, zadobila je kri in meso.

Mogoče je sicer že pred vojno napredoval socialistizem, vendar tam, kjer smo vsi želeli, da bi se čvrsto razvil, je jedva zvitolaril. Še danes so države, kjer so naši sodrugji v takih manjšinah, da bi bilo neumno pričakovati krepkejšega pokreta z njihove strani. Če pa obrnemo pogled drugam, obstanemo naravnost začarani.

Komunistična ideja, ki je vzplapolala ob koncu vojne, doživela je poraze, doživela pa je tudi sijajne zmagi. Res kratak je bil san o grške komune, in danes je naš sodrugji pod najbesnejšo reakcijo, ki je zavladala na Ogrskem. Res zvišen je bil upor Spartaka na Nemskem, ali lastni bratje, lastni zapeljani sodrugji so ta najpomembnejši pokret udusili v krvi. In vendar je pred kratkim časom komunistični Spartak vnovič dvignil svojo glavo v Ruhrske kotline. Vnovič zmagan, se je odtegnil

s pozorišča, da — ob svojem času vnovič nastopil Ker stara je ta, da se ideje ne dajo ubiti, posebno pa ne tako lepa ideja kakor je komunistična. In slednjic mora ta ideja zmagati svet. Kjer je bila volja naših odločnih sodrugov višja negoli njihova moč, so pač drago plačali svoje navdušenje; zaslepljenosti širokih plasti delavstva jim je naklonilo mučenstvo. In vendar smo trdno prepričani, da bo iz vseh teh potokov proletarske krvi nekoč vstal maščevalec, ker druga zgodovinska resnica je, da ni bila prelita niti ena kaplja krvi, ne da bi ji sledilo maščevanje.

Vendar je vse to tako naravno, da se ne smemo čuditi, najmanj pa obupavati, če tuintam začasno spodletijo. Pred nam vstaja zahteva za neodoljivo silo: Sodrugji, zanesite pouk med nezavedne svoje brate! S tem boste komunistično idejo najbolj pospešili. Vsa bodi aktivni vojak naše komunistične garde! — To bodi trden sklep današnjega prvega majnika: Pojdi in pouči brata!

Komunistično gibanje se je začelo z odločno kretnjo v današnji sovjetski Rusiji, v oni Rusiji, ki je tik pred vojno veljala za najbolj nazadnjaško, naravnost azijsko, barbarško državo. A glej; ravno ta barbarški, poluazijski narod je pokazal, da ne gre soditi narode po njegovi začasni vladi, ker vlada je eno, drugo so pa latentne sile v narodu, malokomu poznane. V Rusiji je samodržstvo zakrivalo z okrutnim carizmom največjo slabost. Zadrževal je slednjic že krepak sunek, da se je podrla vsa, do temelja gnla stavba. 11. marca 1917. izbruhne v Petrogradu upor ruskih liberalcev z Miljukovom na čelu. Car Nikolaj Kravji odloži krono. Buržuazija Miljukova pa izpodrine socialni-patriot Kerenski. Kratkot za tem, 7. novembra 1917. pa strmoglavil Kerenski in njegovo stranko boljševiška stranka z Leninom in Trockijem na čelu. S tem je zavladal v vsebi Rusiji komunizem, ki se je ne samo obveljal v Rusiji do danes, temveč je zaneetil požar v Nemčiji in na Ogrskem ter dvignil srca naših že obupajočih sodrugov, da so jela vnovič upati. In to upanje ne bo minilo brezplodno; prepričani smo. Ruski komunisti so tudi dokazali, kako komunisti ljubi svojo komunistično domovino, kako ji vse žrtvuje. Pohodi Judenicev, Kolčakov, Denikinov in vse reakcijske bande so bili kravro in zmagovalito odbiti. Danes Rusija svobodno diha. Up je naš, in glasen opomin je proletarijatu vsega sveta.

In proletarijat se je tudi zdramil ob junaški borbi svojih komunističnih sodrugov v Rusiji, ki so nam ustanovili Tretjo Internacionalo v Moskvi ter v marcu 1919. proglasili svoj »Komunistični manifest«. (Glej »Dela« št. 2.) — Povsod je bilo opaziti novo gibanje, nov svež duh je prevelal delavske mase. Ideja je nanovo porojena. Naravno je, da se nahaja v polnem valovanju; vse kipi, valovi, prekipava, zopet upada, da vnovič vzvalovi! Vendar je ideja v Rusiji sijajno pokazala svojo življenjsko silo, in to zadostuje, da ta ideja ne zamre nikoli več, da vztraja do onega dne, ko napoči dan konečne zmagi.

Ideja se širi od dežele do dežele. Na Angleskem imamo gotovo najhladnokrvnejše sodrugi; to je že v navi angleskega ljudstva. Vsa korak stokrat pretehta, predno ga izvrši. V Angliji torej, ki je je skoro sama industrija z močno, samozavestno kapitalistično organizacijo se je izvršil tudi odločen pokret proti levi. Angleska socialistična stranka (»British Socialist Party«) je na svojem strankinem zborovanju dne 5. aprila t. l. izjavila svoj pristop k Tretji Internacionali. Stara angleska »Labour Party« (Delavska stranka) sicer tega koraka še ni storila, ali istega dne (5. apr.) se je izrekla za svoj izstop iz zamotirane »Druge Internacionale« ter proti vsakemu sodelovanju z buržuazijskimi sloji.

Na Francoskem prevladuje na vodilnih mestih še stari, okosteni socializem, masa pa je komunistična in do odločilnega izbruha pride prej ali slej.

V Italiji so naši sodrugji odločno krenili proti levi ter dosegli veliko volilno zmago na podlagi komunističnega programa. Italijanski sodrugji so vsi včlanjeni v Tretjo Internacionalo s sedežem v Moskvi. Postala je tako Moskva naša prava mati, mati odločnega, zavednega proletarijata.

In tako se komunistična ideja širi od dežele do dežele, preko nebotičnih snežnikov in širokega morja; vse, vse, kar dela in trpi stopa v naše vrste, drug za drugim, dosledno.

Naravno je to. Svet po vojni ni mogel ostati tam, kjer je bil pred njo. Veliki vzroki imajo velike posledice, ki se morajo izraziti v socialnih izpremembah. Vprico mogočih preobratov, ki so se izvršili, je razumljiva nestrpnost ognjevitih temperamentov. Ali z uro v roki se socialna revolucija ne da vnaprej dolotiti. Pogoj morajo dozoriti v vsaki deželi, vsi pogoji. Tega dozorevanja pogojev pa se ne da nikjer več utajiti, ker ga na lasne oči opazujemo, z lastno kodo občutimo. Dan prihaja z vso gotovostjo; kdaj pride, tega ne vemo. Kaj pa mi socialisti jugoslovanske narodnosti? Moremo li za današnji dan rdečega majnika položiti kakšen račun? Oj da, in če je račun skromen, je vendar večji negoli bi ga kdo pričakoval pri našem narodu. Jugoslavi smo danes v splošnem razdeljeni v dva dela. Ogromna večina biva v samostojni državi, nad pol milijona nas je tu pod italijansko okupacijo.

„Prazna vera in prazna narodnost sta se izživelji v vojni, srca in misli zastrupljajoča kultura se je pogreznila v vojnem blatu“.

PRVI MAJNIK

Kako se je razvila komunistična ideja med nami? V Jugoslaviji so vprico prvega navdušenja nepriznani doseženi narodne neodvisnosti naši vodilni sodrugji stopili z buržuazijo v eno kolo k skupnem delovanju. Ali kmalu je sledil upor zavednih delavskih mas, ki take politike niso mogle, niso niti smele odobravati. Sledil je prelom med voditelji in maso, ki je svoje voditelje kratkonočno zapustila ter se postavila na lastne, krepke noge. In da je bil ta korak odločen in zdrav, so pokazale med drugim pravkar dokončane občinske volitve v hrvaški deželi, kjer so komunisti dosegli res nepriznani sijajne uspehe. V aprilu t. l. je komunistična stranka v Jugoslaviji imela svoj prvi strankarski zbor. Komunistično gibanje je kljub nasilnemu preganjanju v polnem teku.

Pa mi sodrugji v Juljski Benečiji? Dasi odrezani od istonarodnih sodrugov po demarkacijski črti, nismo obupali niti za hip, niti za hip nismo bili v dvomu o poti in smeri, ki naj ji sledimo. Komunizem je bilo naše geslo. In ubrali smo pravo pot; to že danes spoznavamo. Dne 21. septembra 1919. so se zbrali v »Del. Domu« v Trstu zastopniki naših organizacij ter z vsemi glasovi proti enemu sprejeli sledečo resolucijo:

»Meddeželna konferenca slovenskega proletarijata, združeni dne 21. septembra 1919. v Trstu, priznava potrebo strnitve organizacije slovenskega proletarijata v Juljski Benečiji ter nalaga svojem izvrševalnemu odboru, naj pripravi izvrševalni odbor odbora italijanske organizacije v Trstu pristop organizacij slovenskega proletarijata v komunistično organizacijo delavstva v Italiji«.

— Pristop slovensko-hrvaškega proletarijata v italijansko komunistično organizacijo pa nima nikakega stika s političnimi, državnimi in nacionalističnimi vprašanji.

S tem je bil proglašen tudi naš pristop k Tretji Internacionali.

Sprejela se je tudi istega dne med drugimi tudi sledeča resolucija:

»Slov. proletarijat Juljske Benečije hoče biti solidaren z revolucionarnim delavstvom vsega sveta neglede na etnografske in politične meje. Predvsem pa se popolnoma strinja s socialističnim režimom novih sovjetskih republik, ustanovljenih v vzhodni Evropi ter odobrava taktiko, ki jo izvajajo delavski sovjeti v boju proti združeni buržuaziji«.

Danes, prvega maja, je dobro, da si te resolucije polkličemo znova v spomin.

Poleg resolucij pa nismo prestali z delom med slovenskim proletarijatom niti za hip. Širti spoznanje, širti kulturo je bilo naše geslo. Potom »Ljudskega odra«, ki se je po vojni razveseljevalo razširila tako, da danes šteje v pokrajini blizu trideset podružnic, smo s številnimi predavanji in knjigami širti kulturo na zdravi podlagi. Započeli smo z izdajanjem leposlovnega tednika »Njiva«, res krasne publikacije, na katero smo danes lahko ponosni, dasi je zamrla pri 20tem tednu vsled nemarnosti in prikritega ter očitnega nasprotovanja naše slovenske inteligence, ki sedaj lahko leta in leta čaka, predno postavi podjetje take dobrine na noge. Zato smo pa letos započeli z izdajanjem našega političnega tednika »Dela«, ki se lepo razvija — upamo da v smeri proti dnevniku.

Slu smo med sotrpine kmete, male posestnike. »Kmetijska in vrtarska združba« v Trstu, ki danes šteje nad 600 članov in se s tako preciznostjo tako lepo razvija, je — hočeš nočeš tudi naše dele, ki ga moramo skrbno čuvati.

In v zadnjem času je započelo vsepovsod v naši pokrajini novo, veselo, nadebudo življenje. Od povsod se oglašajo slovenski komunisti in ustanavljajo se komunistične skupine v gorskih krajih, kamor stopiti bi pred vojno bilo socialisti naravnost nevarno. Javni shodi vsepovsod!

Prihaja dan tudi med nas! In to naj nas budi pri praznovanju prvega majnika.

Kapitalistična družba je zadeta v srce, neozdravljiva bolezen se je je lotila. Pogledaj kamorkoli hočeš, v Španijo, v Japonsko, v Skandinavijo, v Romunijo — povsod najdeš isto vretje med ljudskimi množicami, isti okret socialističnih strank proti revolucionarnemu komunizmu. Ni je skoro dežele na svetu, kjer ne zadobiva komunizem vedno silnejši oblik ter odobira staro socialistično stranko, iz katere je izšel. Čudoviti napredek Tretje Internacionale, te čudovite kreacije ruskih boljševikov, priča že sam ob sebi, da koraka revolucija hitreje negoli bi človek sodil.

Sodrugji bodite tedaj pripravljeni! Živel komunizem! Živela Tretja Internacionala! Živel prvi majnik!

Delavec, prvega maja zaustavi kolo; kolo stroja, ki si mu bli suženj vse leto, zaustavi ga za štiriindvajset ur. Prekrižaj roke in premišluj, kaj si skozi vse leto, skozi vse življenje dajal in kako malo ali nič si zato sprejel.

Krvavi dogodki v Ljubljani

15 delavcev ustreljenih, 22 težko ranjenih, nad 40 lahko ranjenih
Lemež, Golouh in Petrič aretirani - Ples klerikalne bande

V soboto 24. aprila 1920 so se odigrali na Zaloški cesti v Ljubljani krvavi dogodki, ki so povzročili težko vrzel v vrstah tamšnjega delavstva. Počili so strel iz pušk in samokresov jugoslovanske žandarmerije in jugoslovanskih policijotov in tekla je nedolžna delavska kri. Ti jugoslovanski strelci, izproženi proti jugoslovanskemu delavstvu, so zahtevali dotedaj 15 smrtnih žrtve, okoli 22 težko ranjenih in nad 40 lažje ranjenih. Hlapci in sužnji slovenskega liberalnega in klerikalnega meščanstva so lahko zadovoljni in zadovoljno je lahko meščanstvo samo. Toda delavska kri je od nekdanjega razvajenemu okusu buržuazije. In te je bila v Ljubljani v globokih požirkih. Radovedni smo kako ji bo teknila.

Dogodki so se izvršili tako-le: V petek 23. aprila so stopili železničarji v splošno stavko, ker ni hotel novi železniški minister, zloglasni Korošec, priznati delovne pogodbe, ki je bila sklenjena med prejšnjim ministrom Draskovičem in osrednjim odborom železničarske organizacije. Ta pogodba je bila deloma že uveljavljena od prejšnjega ministra in so dobivali delavci še plače na podlagi te pogodbe. Korošec je zahteval naj prizna organizacija brez razprave novo pogodbo, ki jo je sam sestavil in, ki je bila in je tako umazana, da je ne bi bilo sprejelo nobeno delavstvo. Le klerikalni kutar je sposoben narediti take delavske vislice. Korošec je odtegnil delavcem-železničarjem tudi oni povisek na plači, ki so ga že dobivali na podlagi pogodbe sklenjene z ministrom Draskovičem. Zato je pa zahteval v novi pogodbi, da mora biti železničar, ako je treba, tudi 16 ur na razpolago službi. Pač dovolj jasno, da vladajo pri jugoslovanskih klerikalcih še predpotopni nazorji. — Železničarji so stopili torej v splošno stavko, ki je bila res splošna. Ker je pa bila stavka res splošna in ker delavstvo ne naseda več na limanice liberalnih in klerikalnih organizacij, je bila koj proklamirana militarizacija železničarjev od 18 do 38 leta za dobo 6 mesecev. Železničarji so si morali braniti s stavko že prioblebene poboljšane. Klerikalna vlada jim je napovedala boj do skrajnosti.

23. aprila je sklenilo organizirano delavstvo na Slovenskem, da priredi tridnevno splošno stavko v znak solidarnosti do tovarišev železničarjev. In res se je stavka 24. aprila pričela in je bila resnično splošna. V soboto 24. aprila na vszegodaj torej na dan, ko je stavka začela, se je začelo zbirati na Zaloški cesti pri tramvajskih remizah delavstvo iz Most, Zelene Jame, Stepanje vasi i. t. d. Od tam so hoteli odkorakati delavci po mestu, da izkažejo tudi na ulici svojo iskreno solidarnost z železničarji. Ko je Ljubljanska deželna vlada to videla, je dala takoj zastražiti z žandarmerijo in policijo vse uhode v mesto. Tako je postavila tudi kordon med deželno bolnico in »Leoninom« na način, da je zamogla nad 5000 glav broječa na Zaloški cesti zbrana množica le samo naprej ali samo nazaj. Kdor je bil že pri takih prilikah ve, da tisti, ki so v prvih vrstah ne morejo nazaj kar na komando, ker jih tiče zadnje vrste dalje. Poleg tega trde poročila, da je bilo med množico mnogo agentov-provokatorjev, ki so neprenehoma provocirali in silili množico naj bi naskočila žandarski kordon. Toda množica je ostala mirna tudi napram provokatorjem. Toda, ker niso pomagali ničesar med množico se nahajajoči provokatorji, so stopili v delo provokatorji izven množice. Hkratu je namreč počil strel izprožen iz priprtega okna v »Leoninomu«. To ni laž, kakor trde plačeni hlapci meščanskega častopisja; to je resnica, ki jo poznajo danes vsi in ki je bila že dokazana. Takoj za strelom, ki je počil v oknu Leoninoma, so napadli nekdanji avstrijski sedaj jugoslovanski orožniki in policijoti puške proti delavski množici in pričeli streljati. In zgodilo se je krvoprelitje nedolžnih delavcev. Skoro vsi mrtvi in mnogo ranjenecov so grozno razmesarjeni, iz česar bi se dalo soditi, da so rabili orožniki dum-dum kroglice. Mnogi so zadeti s svinčenko ali bajonetom od zadaj v hrbet, glavno ali ramena. Znamenje, da so uporabljali orožniki orožje tudi proti onim, ki so bežali. Zdravniki v »Leoninomu« so nudili prvo pomoč zlasti dr. Rohida, dr. Kranjc, Zalokar in Defranceschi. Ni res kakor trde hlapci nacionalističnega častopisja, da bi bilo ljudstvo pretežno zdravniki. Obratno je ljudstvo zdravnikom pomagalo pri delu.

Po dogodkih na Zaloški cesti se je zbrala na prostoru pred »Slonom« in glavno pošto velika množica, ki se ni razšla čeprav je šel burgovski ulico proti Kazini zaprlo vojaštvo. Okrog 10 ure je govoril tej množici sodrug Golouh in je množico pozval naj obdrži, kljub žalostnim dogodkom, mirno kri, vzdrži red in disciplino v svojih vrstah.

Eno uro po krvoprelitju na Zaloški cesti in med tem ko so matere in žene in družine po ljubljanskih delavskih hišah jokale in žalovale za svojci, je stopala po ljubljanskih ulicah stotnja vojakov z masenimi bajonetmi in ročnimi granatami ter z godbo na čelu. Klerikalna in liberalna burkuzija sta pravzaprav svojo zmago.

Delavstvo je hotelo prirediti svojim žrtvam lep pogreb. Oblast je preprečevala. Pokopani so bili brez delavskega spremitva in sicer ne vsi na eno mesto. Boje se oni, ki so zločin zakrivali, da bi naredilo delavstvo žrtvam skupen spomenik, ki bi prišel o sramoti klerikalne in liberalne slovenske burkuzije. Delavstvo pa vse ide so žrtve zakopane. Od tam jih bodo delavci izkopali in jih spravili v skupen grob, kakor jim je bilo skupno življenje.

Desetaj vemo za imena 13 mrtvih in sicer so ti-le:

1. Gorjenec Franc, 31 let star, Kovinar, strugar v kurilnici južne železnice. 2. Josipina Korošec, petletna deklica stanujoča Pod glavom. Oče jo je držal v naročju. Strel v glavo. 3. Alojzij Sagadin, delavec stanujoč v Mostah št. 13. Strel v hrbet. 4. Stilo Franc, nadprenik iz južne železnice. 5. Černe Jakob, 1892. leta

rojen, delavec kemične tovarne. Strel v srce. 6. M. Kuhar, sprevodnik južne železnice, 31 let star oženjen. Strel v hrbet. 7. Rebolj Pavel, poslovodja Zeschkovice tovarne na Viču. 8. Striša Franc, delavec pivovarne Union, iz Zg. Pirnič. 9. Kramar Franc, 26 let star, zidar Kranjske stavbinske družbe. 10. Kavčnik Peter, ključavničar, rojen 1879. 11. Pangerc Franc, ključavničar, rojen 1. 1888. v Lomu pri Gorici. 12. Ježek Maks, tapetnik, Ljubljanečan, rojen 1. 1895. 13. Doslej še ne agnoscirani 22letni delavec. — Od dveh ne vemo še imen.

Vsi očitniki pripovedujejo, da delavstvo ni povzročilo nikakršnih nasilstev, nobenih izjav. Toda mi poznamo krivce prav dobro. Saj se razkrinkavajo sami in hočejo dopovedovati reči, ki jih vsak oseb lahko razume, da so laži. Da bi pa klerikalci se oprali se pustili aretirati in pozapreti po temnoah vse strankarske odbore. Železničarje zapirajo kar v trumah. Stavka traja namreč dalje in vse pripovedke o rednem železniškem obratu niso nič vredne. Zaprti so tudi sodruge Lemeža, Golouha in Petriča, ki naj bi nosili odgovornost za zločine klerikalne bande. Med ljudstvom pa se je raznesla vest, da dobi 10.000 kron oni, ki pripelje živga na policijo sodruge Zorgo, ki je vedno v Ljubljani in se nič ne skriva. Ali krivce, krivce se pozna takoj. Posebna izdaja »Slovenca« ki je izšla v nedeljo objavlja tudi sledečo vest:

Stavkarski odbori zaprti.

V Ljubljani, Mariboru in Celju so stavkarski odbori zaprti. Iz Trbovelj so gnali v ječo v Celje vse ljudi, ki so izvršili zločinske čine.

Komunistični terorizem je str. Ljudstvo naj bude pomirjeno, tvornice in prodajalne naj se povsod odpro. Za varnost vseh delavcev in mirnega prebivalstva je poskrbljeno.

Ta notica je tako jasna, da obdružuje več kot vsaka druga stvar klerikalno bando. Toda komunizem ni str. Ravno narobe. Še nikdar ni bilo v Ljubljani tolikih simpatij do komunistov kakor sedaj. Sedaj ko je ljudstvo samo izpoznalo, da ni v Jugoslaviji nič boljega nego drugod.

Krivci — zločinci.

Nedolžna kri sestranih proletarcev je pošla na Zaloški cesti. Vsi prestreljeni pri so ležali na Zaloški cesti gladni delavci, ki so zahtevali kruha. Mesto kruha jim je dala klerikalna vlada kroglice svinčene. Za tako Jugoslavijo so se torej borili Korošec in njegovi trbanti; za tako Jugoslavijo je podpisoval deklaracije in hodil v Pariz ljubljanski škof Jeglič. In ljudje, tudi sodruge med njimi, so verjeli v poštenost kranjske klerikalne gnojnice, ki hoče uvesti sedaj v Jugoslaviji ogrski Hortyjev sistem. Blagor jim, ki so zamogli verjeti klerikalcem; blagor jim, ki so zamogli verjeti in ki se verujejo liberalcem in nacionalcem.

Zaprti so sodruge Golouha, Lemeža in druge. Zaprti so nebroj železničarjev in drugih delavcev. Obdolženi so vsi, da so krivi krvavih ljubljanskih dogodkov. Vsi poštenjaki pa vedo prav dobro kdo je kriv. Krščansko katoliške barabe, ki se zbirajo krog ljubljanskih klerikalnih listov, so mesece in mesece hujskale proti državi in proti vsem avtoritetam. Mesece in mesece so vzgajali klerikalci tako razpoloženje, hujskali so, izživali, lagali in blatili. Duhovnik Korošec je nalašč izdal oni škandalozni pravilnik samo da požene železničarje na ulice, da se napije klerikalna hišna kri. Klerikalci, od nekdanjega sposobni vsakega zločina, so izvršili tudi ta zločin, so ga organizirali in so zanj odgovorni. Kopali so jamo drugim, izkopali so si jo sebi. Kri so hoteli, kri so dobili. Zaloška cesta je vsa rdeča od te nedolžne krvi. Ubili so 15 oseb delavcev. Komunizma niso ubili. Zaprti so najboljše sodruge. Komunistične ideje ne morejo ukleniti, ne morejo spraviti v temnice. Mrtvim tovarišem naš pozdrav, in pozdrav uklenjenim sodrugom. Ostalim naš poziv na pripravljanje za boj, ki se ga bo moralo, ki se ga bo izvajalo.

Hlapci!

Hlapci so vsi uredniki liberalnega in nacionalističnega častopisja. In hlapci so od nekdanjih hujši od gospodarjev. »Slovenski Narod« in »Edinost« zavračata to krivdo na socialiste. Proti klerikalcem, ki so edini krivi tega zločina nista izpregovorila ta dva lista niti ene žalbesede. Mi razumemo gospodarje in razumemo njihove hlapce. Delavstvo naj izve, da ne dobi pri teh gospodih in njihovih hlapcih nikdar nobene pomoči. Naj izve, da so njegovi sovražniki in da je dolžnost hlapcev viliti bič nad delavstvom. Naj pišeta le ta dva narodna lista kar hočeta. Pišeta proti delavstvu, ker je to njihova naloga in njihova dolžnost. Delavstvo si bo znalo samo poiskati pot pravice in maščevanja.

Ugotovljamo!

Ugotovljamo, da sodrug Gustinčič se ni odpejal iz italijanskim avtomobilom iz Ljubljane, kakor piše tržaški slovenski narodni dnevnik, na dan izgrediv. Sodruga Gustinčič se nahaja pri nas že delj časa in čaka na svojo poroko in na nastop službe v Trstu. Seveda sumišči »Edinost« Gustinčiča korupcije, in to je naravno. Kdor živi od korupcije, si misli, do so vsi na svetu korumpirani. »Edinost« je torej lagala, ker so njeni gospodarji naročili uredniki - hlapci - da laže.

Ugotovljamo da ni res, kar piše »Slovenec« da bi se bil vršil sestanek med slovenskimi in italijanskimi socialisti v Milanu in ugotovljamo, da tvori slovenska narodno-liberalna in klerikalna žurnalistika največjo sramoto in največjo škodo slovenskemu ljudstvu.

Hlapci! Le naprej po vaši poti!

Mrtvi tudi v Hrastniku in Trboveljah.

Poročila iz Hrastnika in Trbovelj pravijo, da je ubila žandarmerija tudi tam dva delavca sodrugaj.

Uživaj, slovenska burkuzija in pij, pij elastno delavsko kri.

OTON ZUPANČIČ:

KOVAŠKA

Mi, kar nas je kovačev, mi bomo vsi kovali, kovali svoja srca, kovali svoj značaj, kako zvené nam duše, bomo poslušali — zakaj?

Morda pod kládvi se nam oglási kedaj srcé, ki v njem bo pravi bron, da pelo bo, vábilo kot zvon, da bomo okrog njega se zbrali — — —

Vsi: — Črnci rudarji iz Idrije, iz Trbovelj, iz plavčev gorenjskih, iz Kaplje iz Borovelj, od Nabrežine beli kamnarji, devinski opaljeni ribarji, polnagi nosači iz luke tržaške — četa kot da kiparju ušla je izpod dleta — vi sključenji tkalci od statev, strojarji smrdljivci, zaviti v čresla ostrí duh, vi mlinarji, ki nam meljete kruh, zidarji iz Renč, mizarji šentviški, Solkanci, drvarji po šumah, šoto vozeči lžanci, ti mož, ki orješ in seješ, se družno z volom potiš, ti štajerski vinčar, ki nam vince mediš, ti, s svinčcem v pljučih, z očmi gasnočimi stavec, vi vrtince mirno zroči savinjski plavec, Vipavec brbljavi, zamišljeni briški kolon, vsi, ki poznate otiske zapestnic - spon, tudi vi, pozorno sklonjeni naprej, brodarji v bodočnost, v obzorja nova brez mej....

Zato bomo mi kovači kovali, trdó kovali, tenkó poslušali, da ne bo med nami nespoznani, ko pride čas, ko sine dan, da vstane, plane kládivar, kládivar silni iz nas.....

Slike in prilike iz Jugoslavije

Naši somišljeniki nam ne bodo zamerili, da celo prepričani smo, da nam bodo hvaležni, ako jim danes kot prvomajski dar podamo nekaj prav neskaljenih vestí iz Jugoslavije. Tako bodo poučeni, kako v borbi med sito burkuzijo in lačnim proletarijatom niti brat brata ne pozna. Vsi ti posamezni glasovi, ki jih tulčaj nanizujemo, bodo podali verno sliko o veliki borbi v državi, kjer bi menili, da mora po stoletnem skupnem suženstvu vladati prav bratska vzajemnost, kjer pa poje najvišjo pesem ravno najboljšinejši bič — bič v rokah brata.

Danes, ko z vsemi proletarci sveta brez razlike narodnosti in vere praznujemo delavski praznik prvega maja, nam bodi v korist pouk, kar te vrste govora.

a) V informacijo javnosti.

Neverjetne so razmere, ki so zavladale v Jugoslaviji, nepregledna je zmešnjava, v kateri se nahajamo in ki se z vsakim dnem poostreje. Normalen človek, ki vse, kar vidi okrog sebe, brez strasti premotiva, se mora nehoté vprašati: Kaj vendar vladajoči krogi mislijo? Ljudska ibeda narašča od dne do dne, nezadovoljstvo v najširših plasteh proletarijata in takozvanega srednjega stanu prikipava do vrhunca in neko tajno gmenje naznanja bližajočo se hudo uro. Vodilni politiki in krmarji te nesrečne države pa so slepi in gluhi ter kakor v najnormalnejših časih brezskrbno nadaljujejo svojo ozkostransko ministrsko politiko. Ljudje, in to taki, ki so posvetili vse svoje delavne sile skupnemu blagru človeške družbe, umirajo dobesedno gladu. Za primer navajamo med nešteti drugi sloji samo v pokojence južne železnice. Nihte v državi se ne briga zanje.

Zakoni se teptajo. Kar ima še danes neporečeno veljavo, se postavi jutri na glavo. Najstojnejši in očitnejši dokaz zanja je ona že toliko obdelana kolektivna pogodba, ki je bila sklenjena med ministrom strobnarstva in železničarji in katera je vsej javnosti znana pod imenom »Protokol sporazuma«. V vsaki vsaj delno urejeni državi bi se take, splošnost v nevarnost spravljajoče stvari ne moge in ne smeje dogajati, pod ministrovanjem Protikoroševskega nasilja je pa to samo ob sebi umevano.

Železničarji so doslej vedno kazali, da so zavedna in dobro disciplinirana armada, ki se v vsakem oziru zaveda svoje težke naloge in velike odgovornosti napram najširšim plastem naroda, toda tudi njih poštrevnost ima svoje meje, katere bodo prekorstili, če se jim bo zdelo to potrebno.

In zato so stopili železničarji cele Jugoslavije pred javnost, proseč jo, da trezno preloži njih položaj.

Burkuzna vlada je sklenila in podpisala pogodbo, pogodba je bila objavljena v »Uradnem listu«, in če smemo temu listu verovati, je postala zakon. Ker pa je zopet burkuzna vlada tista, ki kar meni nič tebi nič razveljavlja obstoječe zakone, in ker gre zato,

da ne zavladajo popolna anarhija v Jugoslaviji, zato so zavzeli jugoslovanski železničarji obrambeno stališče v zaščito obstoječih zakonov, kateri so plod burkuznih strank in katere sedaj zopet burkuzne stranke teptajo in gazijo.

b) Zakaj so stavkali železničarji?

Neznosno stanje, v katerem se železničarji nahajajo, izigravanje njih interesov, omalovaževanje od strani vlade in železniških uprav ter sovražno postopanje železniške birokracije napram železničarjem, vse to je izžvalo gibanje, ki je sedaj v polnem teku.

Vedno naraščajoča draginja, ki je dosegla že vrhove višine in ki še vedno skokoma narašča, zlasti odkar imamo reakcionarno Protikoroševsko vlado, je eden glavnih vzrokov, da so železničarji stopili v boj. Če stane na primer sladkor v železniški aprovizaciji že 66 kron, liter olja 100 kron in bo kmalu stal 130 kron, če se je moka tekem zadnjih mesecev podražila na 16 do 19 kron, na drugi strani pa za revno železničarsko paro ni sredstev, je to stanje naravnost obupno.

Glavni vzrok stavke pa je teptanje že pridobljenih pravic železničarjev. Gosp. dr. Korošec si je kot prometni minister stekel žalostno slavo kršilca zakonov in pravic. Pijunil je na naredbo svojega prednika g. Draškoviča, naredbo, ki je z odobrenjem v ministrskem svetu in z objavo v »Službenih Novinah« dobila zakonito veljavo. Kjer je le količjak močasti in poštenja v navadi, se spoštuje zakon.

Očitalo se je železničarjem zlasti v »Slovenec«, da niso pomislili na posledice tega boja. Podlita se stavkujem politične namene, ter pravi, da je stavka zločin proti državi in narodu. Klerikalna gospoda, od Korošča pa do zadnjega hribovskega mežnarja, postopa po geslu: »Primité tatul«.

Da, če je stavka zločin, ga niso zakrivali železničarji! Zakrivil je ta zločin — g. dr. Korošec, ki je poteptal dva zakona naenkrat. Izvalezal stavke je doktor Korošec, ki je železničarjem odvzel osemurni delavnik, ki je v zakoniti veljavi za vsa država in za vse delavstvo. Odvzel jim je nadalje starostno in bolniško zavarovanje, pritrgal jim je na plači in prejemkih, onemogočil uvedbo železniških svetov, ki bi imeli urejevati personalna vprašanja itd. Lahko bi našli celo vrsto krivic, ki jih je gosp. dr. Korošec zakrivil nad železničarji, in ki so vse naravnost gorostane.

Gosp. dr. Korošcu, kot duhovniku morajo biti znani štirje vnebovpijoči grehi! Potem tudi prav gotovo ve, kaj se pravi pritrgovati delavcem gaslužno plačilo!

Nikakršni politični boj ni ta stavka, temveč boj za kosček kruha, ki ga železničarjem odvzema vlada.

Železničarji niso lahkomišljeni stopili v stavko. Dobro in trezno so premislili vse okoliščine, predno so storili ta najekrajnejši korak. Čakali so nad eno leto, evarili so vlado in vse merovalne činitele, toda vse zaman! Vedno

so bili pripravljeni na sporazum z železniško upravo in bi se bili zadovoljili tudi z razmeroma najnižjim napredkom, če bi bili videli le količjak dobre volje od druge strani.

Toda gospodje so udarjeni s slepoto. Namesto kruha smo dobili svobodno trgovino, namesto urejenih razmer brezglavo zmešnjavo; namesto znižanja cen skokoma naraščajoča draginja, namesto človeka vrednega plačila batine! Kot hrano vsemu temu pa še povrhu znižanje in pridrževanje zasluženih prejemkov in brezmejno podaljšanje službenega časa!

Gospoda pa se še čudi, da je časa trpljenja polna in da je vsled tega srd teptanih železničarjev z elementarno silo izbruhnil na dan. Igrali so se gospodje z ognjem in sedaj, ko je izbruhnil požar, dolžijo zatirane železničarje požiga. Sram vas bodi!

Pa še več! »Slovenec« in njegov sinček »Večerni list« dolžita železničarje, da so s svojo stavko povzročili podražanje moke za tri krope na kilogram! V isti sapi pa zatrjujejo, da že od Velike noči ni prišlo nobeno žito v Slovenijo. Saj železničarji vendar ne stavkajo od Velike noči sem! Kdo pa sili veznišnike in odcruhe, da podražijo moko, ker že več dni ni dovoza? To ni nič drugega nego hujskanje javnosti proti železničarjem, da oderubi in veznišniki, kojim je Protikoroševa vlada zelo naklonjena, brez skrbi na tihem spravijo v svoj žep ogromne dobičke.

Medtem se je vršil tudi

c) Zaupni shod »Zveze jugoslov. železničarjev« one krumirske ustanove, ki v svoji zaslepljenosti še vedno prisega na burkuzijska »narodna« načela.

Na tem shodu je poročal Rupnik o železničarski stavki. Med drugim je trdil, da je zahteva »Zveze« ugodena, da je že v delu službena pragmatika in da vsled tega nimajo vzroka nadalje vetrajati v stavki. Na koncu govora je pozval vse one, ki se strinjajo s socialisti v zadnji stavki, naj se odstranijo. V tistem trenutku je pretežna večina zborovalcev zapustila s hrupom dvorano in ostalo je v dvorani samo še nekaj uradnikov. S tem se je pokazalo, kakó mislijo poštení železničarji. »Zveza« se je s tem popolnoma razkrinkala in člani so obračunali z onimi, ki so hoteli zavesti poštene železničarje na stranpota kršitve železničarske solidarnosti.

Dobi mešetarjenja in ribarjenja v kalni vodi je menda odklenalo tudi v Jugoslaviji. Kar je zdravega jedra med pravimi socialisti, ki so v prvem navdušenju se dali po svojem tempamentu zavoditi, to se vrača v naše vrste. Drugih ni škoda. Zato nas je zadovoljila vest o demisiji sodruge Kopača.

Izkušeni sodrug Kopač, ki je za organizacijo in vzgojo slovenskega ljudstva že toliko storil, je z ozirom na ministerijske razmere v stari stranki odločil mesto političnega tajnika jugoslov. soc. demokratične stranke ter rezne druge funkcije. To smo z veseljem vneli na znanje, ker je sodrug Kopač s tem dokazal, da oslaja zvest starim, poštenim načelom čiste socializma in razrednega boja, za katerega se je bojeval leta in leta.

Medtem se je vršil

d) Prvi strankni zbor komunistične stranke v Jugoslaviji.

Vršil se je tako, kakor smo pričakovali: Velika udeležba delegatov iz vseh važnejših krajev. Moč naše stranke se je pokazala v polnem obsegu. Sklenilo se je ujedinjenje z »Radničko Socialistično Partijo Jugoslavije« (komunistov). Zboru so prisostvovali sodruzi Filipović in Marijanović iz Beograda za srbske sodruge in dr. Radošević iz Zagreba za hrvaške. Ta važni strankni zbor je postavil za vse čase trdni temelj socialističnemu pokretu v Sloveniji.

Sprejeta je bila naslednja resolucija:

1. Strankni zbor delavske socialistične stranke za Slovenijo izjavlja, da je nepretrgani razredni boj, ki ima za cilj odstranitev kapitalističnega družabnega reda in pojga popolni zmagi socializma. V to svrhu je treba uvesti vzgojevalno in organizacijsko delo stranke in sploh vse njene boje predvsem za tem, da se pokaže in očisti razredno revolucionarno stališče in zavest proletarijata. Strankni zbor stoji na stališču, da je vsako sodelovanje proletarijata z meščanskimi strankami ob vsakem času, še posebno pa sodelovanje v sedanjí revolucionarni dobi za proletarijat škodljivo in zato ga načeloma odklanja.

Da se borbeno moč proletarijata poveča, smatra strankni zbor takojšnje ujedinjenje s Socialistično stranko Jugoslavije (komunistov) za absolutno potrebno, valed česar proglasa, da se smatra od danes naprej za sestavni del te stranke na temelju resolucij in sklepov velikonoečnega kongresa lanskega leta v Beogradu.

Na zboru je sodrug Radošević iz Zagreba poudarjal paralelo med socialističnim pokretom v Sloveniji in na Hrvaškem. Slovenski in hrvaški proletarijat je živel pred letom 1914. v istih razmerah — socialni in nacionalni pritisk nemške in madžarske burkuzije, vsled česar je bil boj mnogo bolj kompliciran in mnogo težji. Z razsulo stare države in z ustanovitvijo Jugoslavije so odpadale vse stare ovire. Slovenski in hrvaški proletarijat je našel sedaj samo enega nasprotnika — jugoslovensko burkuzijo. Toda obenem so se pojavila nasprotstva v socialno-demokratičnih strankah. Nekateri so hoteli hoditi po potih kompromisov z meščanskimi strankami in zavesti na to pot proletarijat. Hrvatska stranka se je cepila. Govorilo se je po drugi strani v vseh taborih vse čas do volitev, da komunistov na Hrvaškem ni, ali volitve so jim zaprie usta. Kakor je bilo na Hrvaškem, isto se je zgodilo v Sloveniji. Visoko razvita disciplina med slovenskim industrijskim proletarijatom je sicer vzdrževala dolgo enotnost gibanja. In to je prav. Ali priti je morala tudi tu cepitev. Propričan pa je, da krone vse slovenski proletarijat na eno! na pot.

O volitvah smo poročali že v prejšnjih štev. »Dela«, danes dostavljamo nova poročila o tem vlezničnem pojavu.

LEO TROCKI:

Novemberska revolucija

Ob priliki druge obletnice novembrske revolucije smatram kot potrebno, da izpregovorim o neki njeni karakteristiki, ki se je ni vzelo v črticah in člankih zadosti v obzir. Novemberska revolucija je bila določena za dan 25. oktobra. Pri tem je treba pripomniti, da se ni sklenilo napraviti revolucije morda na kakšni tajni seji. Sklep je bil storjen odkrito, javno in se je izvršil zmagoviti upor faktično dne 25. oktobra 1917, kakor je bilo določeno.

V zgodovini je pač zabeleženih veliko revolucij in uporov, ampak mi bi zamenjaskali v njej kak drugi sličen upor zatiranega razreda, to je upor, ki naj bi bil javno določen na gotov dan in, ki naj bi se tudi zmagovito izvršil. S le strani in tudi v mnogih drugih obzirih, je novemberska revolucija edini fakt, ki se nikakor ne da primerjati.

Sklenjeno je bilo, da se mora izvršiti polstavev oblasti v Petrogradu na dan otvoritve drugega vsesrbskega kongresa sovjeto. To »naključje« ni bilo posledica zarotniških kalkulacij, marveč rezultat vsega, kar se je dogajalo v predrevolucionarni dobi, a posebno pa rezultat organizatoričnega in propagandističnega dela naše stranke. Mi smo zahtevali, da preide vsa politična oblast sovetom. S tem geslom smo zbrali pod zastavo naše stranke večino vseh najvažnejših sovetov. Nam pa ni bilo niti mogče »zahtevati« prehoda oblasti sovetom, temveč smo morali kot vodilna stranka sovetov »vzeti« politično moč enostavno v svoje roke. Bili smo gotovi, da bomo imeli na drugem kongresu sovetov večino. Tudi naši nasprotniki niso imeli glede tega nikakih dvomov. Vendar pa so se z vsemi silami zoperstavljali sklicanju II. kongresa. Sam (menjševik) je skušal na seji demokratičnega sveta sovetov na vse moguče načine, da bi preprečil sklicanje drugega kongresa. Ker pa se mu to ni posrečilo, je delal na to, da se kongres odgodi. Svoj nastop proti sklicanju drugega kongresa sovetov so utemeljevali menjševiki in socialrevolucionarji s tem, da bi postal kongres lahko opora za zavzetje oblasti od strani boljševikov. Ko smo z naše strani nastopili za sklicanje kongresa, nismo zakrivali svojih misli, namreč: da je kongres neobhoden in to baš zaradi tega, da se iztrže vlad Kerenskega politično oblast. Končno se je pri glasovanju v demokratičnem svetu sovetov posrečilo Danu, odgoditi drugi kongres od 15. na 25. oktobra. Na ta način je »realistični« politik menševizma iztrgal zgodovini odlog desetih dni.

Na vseh petrogradskih zborovanjih, — bodisi delavcev ali vojakov — se je delal sledeči načrt: dne 25. oktobra se zbere drugi vsesrbski kongres sovetov. Petrogradska posadka in proletarijat bosja zahtevala od kongresa, da se potavi kot prva točka dnevnega reda vprašanje oblasti, ki naj preide v roke vsesrbskega kongresa sovetov. V slučaju pa, da bi skušala vlada Kerenskega razpustiti kongres, — tako so se glasile namreč neustavne »resolucije« — bo izrekla svojo zadnjo besedo petrogradska posadka.

Agitacija je naraščala od dne do dne. Da smo sklicali kongres za dan 25. oktobra in da smo predvsem stavili kot prvo točko dnevnega reda vprašanje oblasti, — ki je bilo edino vprašanje — ali bolje rečeno vprašanje o izvršitvi (ne razprava temveč izvršitev) prehoda oblasti sovetom, je pomenilo to, da če smo mi določili, da se preemba vladnega sistema izvrši dne 25. oktobra, smo mi odkrito pred vso »družbo« in njeno »vlado« pripravljali oborožene sile za izvršitev te preembe. S pripravi kongresa je tudi tesno zvezano vprašanje odločanja pretežne večine petrogradske posadke. Kerenski se je bal petrogradskih vojakov (to je popolnoma umevno). Generalu Ceremisovu, — pod kojim vodstvom se je nahajala tedaj severna vojska — je ukazal, da vpočije na fronto nepokorne polke. Ceremisov pa, — kot pričajo pisma, najdena po 26. oktobru, — je skušal izogniti se temu ukazu, smatrajoč petrogradsko posadko za »okuženo« in radi tega nesposobno za imperijalistično vojno. Pod pritiskom Kerenskega pa, ki so ga vodili izključno politični razlogi, je Ceremisov ta ukaz izvršil.

Takoj nato, ko je za vpočijanje čet višji deželni štab oddal povelje izvrševanju odboru sovetov v Petrogradu za izvršitev, je za nas predstavljale proletarske opozicije postalo jasno, da zamore biti ta zadeva za bodoči razvoj odločilnega pomena. V mrzličnem pričakovanju upora 25. oktobra, je skušal Kerenski razorožiti uporni Petrograd. Nam ni preostajalo drugega, nego da v tej zadevi postavimo proti vlad Kerenskega ne le delavce, temveč vsa posadko. Predvsem se je sklenilo ustanoviti revolucionarni vojaški odbor, za vojaški pregled ukaza, tičnega se odpočkanja petrogradske posadke. V resnici se je tem potom ustvarjalo polet političnega predstavništva (vojaška sekcija sojeta), višji štab revolucionarne akcije posadke same. Menjševiki in

»socialrevolucionarji« so takoj razumeli, da se gre za ustvaritev organa za oboroženi upor, kar so izjavili javno na seji sovetov.

Ko so menjševiki glasovali proti ustanovitvi revolucionarnega vojaškega odbora, so pa vendar vstopili v njegovo sredo kot notari in kopisti, da sestavijo akt državnega preobrata.

Tako se je sklenilo sklicanje kongresa za 25. oktobra. Stranka, ki je bila zagotovljena večina, je stavila na dnevni red kongresa vprašanje o zavzetju oblasti. Posadka, ki se je branila zapustiti Petrograd, je bila mobilizirana za obrambo bodočega kongresa.

Revolucionarni vojaški odbor, postavljen proti deželni višjemu slabu, se je preobrazil v višji revolucionarni štab revolucionarnega petrogradskega sojeta. Vse to se je vršilo popolnoma javno, pred vsem Petrogradom, pred vlado Kerenskega in pred vsem svetom. Doslej nevidni dogodki.

Istovrstno se je v strankinih krogih in v tisku razpravljala javno zadeva oborožene ustaje. Te razprave pa so se večinoma oddaljevale od razvoja dogodkov, ker niso upravljale v zvezo upora ne s kongresom in ne z odpočkanjem posadke. Upor se je smatral kot tajno pripravljeno zaroto. V resnici pa je bil oboroženi upor ne samo od nas »pripoznan«, temveč se je tudi pripravljati za odločni trenutek. Zato je bil tudi značaj vstaje predločen — vsaj za Petrograd —. Kot potrdilo za to naj služi dejstvo, da je posadka ostala v mestu; — značilno je tudi, kakšno stališče je zavzemala napram kongresu sovetov.

Pred dejstvom, da je bila revolucija takorekto določena po kolektarju, je mnogo sodrugov ostalo skeptičnih. Zdelo se je, da bi bilo ugodneje in sigurneje dati vstaji zarotniški značaj, in sicer s tem, da se uporabi važno ugodnost spontanosti. Mislilo se je namreč, da ako se pričakuje vstaja za 25. oktober, bi Kerenski utegnil dobiti sveže sile, s kojimi bi »očistil« posadko itd.

»Dejstvo pa je, da je zadeva izmenjavala močvira petrogradske posadke postala glavna oporna točka revolucije, ki se je pripravljala za 25. oktober. Poskus Kerenskega, ki je hotel izmenjati močviro petrogradskih polkov, smatral se je že v naprej — in popolnoma upravičeno — kot nadaljevanje Kornilovega atentata.

Legalna vstaja je »hipnotizirala« sovražnika. S tem, da se ni izvršil ukaz o odpočkanju posadke na fronto, je Kerenski še bolj povečal drznost vojakov in s tem je bil uspeh revolucije še bolj zagotovljen.

Po revoluciji 25. oktobra so menjševiki — in prvizmed njih Martov — mnogo govorili o uzurpaciji oblasti, izvršene s strani peščice zarotnikov in za hrbtom sovetov in delavskega razreda. Težko si je misliti bolj goljufivega pačnega dejstva. Kadar smo mi na seji sekcije sovetov »Demokratičnega sveta« z večino glasov sklenili, da se skliče kongres 25. oktobra, so menjševiki govorili: »vi sklopete revolucijo«. Ko smo mi v petrogradskem sovetu z velikansko večino sklenili, da ne pustimo, da bi odšli petrogradski polki, so menjševiki govorili: »to je pričetek vstaje«. Ko smo v petrogradskem sovetu ustanovili revolucionarni vojaški odbor, so menjševiki konstatirali: »to je organizem oboroženega upora«. V določenem dnevu pa, kadar je potom tega ustvarjenega in v naprej »razkritega« organizma izbruhnila vstaja, so vedno isti menjševiki kričali: »peščica zarotnikov je napravila revolucijo za hrbtom delavskega razreda«. V resnici pa bi bila največja obtožba, ki bi se nam napravila ta, da smo pripravili neke podrobnosti tehničnega značaja »za hrbtom« menjševičkih asessorjev.

Lahko bi se mislilo, da bi poskus vojaške zarote neodvisno od drugega kongresa sovetov vojaškega revolucionarnega odbora zamogel prineti tekotem te periode zmešnjavo v tok dogodkov, ter da bi tudi začasno škodoval revoluciji. Posadka, ki je imela v svoji sredi malo politično zrele polke, bi zamogla smatirati uzurpacijo oblasti, izvršeno potom zarote, zase nekaj tujega. Za iste polke pa je bila zavrzba povelja odpočkanja iz Petrograda in sklep obrambe kongresa sovetov, ki so imeli postati deželna oblast, jako naravn, logični in potrebiti fakt. Oni sodrugi, ki so smatrali revolucijo, določeno za 25. oktober kot nekaj utopičnega, niso znali zadosti ceniti vso silo našega političnega vpliva v Petrogradu napram onemu vlado Kerenskega.

Vojaški revolucionarni odbor, ki je obstojal legalno, je imenoval svoje komisarje v vseh oddelkih petrogradske posadke. Tako je postal v pravem pomenu besede gospodar situacije. Pred seboj smo imeli strateško karto petrogradske posadke. Imeli smo možnost, da v vsakem trenutku koncentriramo sile in zagotovimo vse strateške točke Petrograda.

Ni ostalo drugega kot uničiti indiferentnost in morebitni odpor najbolj zaostalega dela posadke, namreč del konjenice. To se je tudi dobro izvršilo. Naša parola: »ne giniti se iz Petrograda pred kongresom sovetov in zagotoviti z oboroženo silo prehod oblasti sovetom«, — to je parola, ki se je poudarjala na polkovih zborovanjih — se je odobraval in pretežno večina. V polku Semenovski, ki je bil najbolj konservativen, so Skobolov in Goz prinesli senzacionalno vest o diplomatskem odpotovanju Skobolova v Pariz, kjer naj bi poučil v teh zadevah Lloyd Georgeja in Clemenceaua. Ne samo, da ni vzbudilo to nobenega navdušenja, temveč so doleteli naravnost pogoreli. Večina je glasovala za našo resolucijo. V »Modernem Krožku«, in sicer na zborovanju kolezarjev — katere se je smatralo za glavno oporo Kerenskega — je bila naša resolucija sprejeta z velikansko večino. Kvartrimester Peraldelov je govoril mirno in dobrohotno, a njegovi izgovorji izgovori niso bili sprejeti.

Zadnji odločilni udarec pa je bil zadan sovražniku v srce Petrograda in sicer v Petropavlovski trdnjavi.

Ko je adjutant, povelnik dežele videl razpoloženje posadke, ki se je udeležila vseh naših zborovanj na dvorišču trdnjave, nam je predlagal na najljubšeje način, da »naj se poravnamo in uredimo vsa nesporazumjenja«. Mi smo z naše strani obljubili, da bomo vzele vse potrebne mere za odstranitev nesporazumjenja. V resnici se je po dveh ali treh dneh odstranilo vlado Kerenskega, ki je bila največje nesporazumjenje ruske revolucije.

Našim gospodom...!

Kakor razvidno v zadnjih časih, je tudi naša gospoda začela nekako simpatizirati z rusko sovjetsko republiko. Zakaj pa? Morda zato, ker je slovanska? Najbrže ne radi tega, ker simpatija v tem smislu ne bi imela za sovjetsko republiko nobenega pomena in tudi ona strašna beseda komunizem jih ne bi tako vznemirjala. Zakaj pa jih tista grozna beseda tako straši? Bog zna...!

Vidimo in razumemo! Tla so se vam začela majati, kajti grozno se je začelo razlegati tuljenje belega medveda. Od severa do juga, od vzhoda do zahoda pretresa zemljo njegov glas. Zal nam je gospoda, ker radi bi vam v tem usodnem trenutku pomagali — ali gorje — velik prepad zija med nami.

Ali popolnoma nič ne čutite, da vas armada zapuša? Ali prav nič ne vidite, kako je vaš verni narod obrnjen proti vzhajajočemu solncu? Ali nič ne vidite, kako danes narod »delavska masa« pozdravlja drugega boja in ne več vas? Kako bi vi vse to videli, ako vam megla v kavarni zastavlja pogled v daljine.

Da se je tako zgodilo ste vi sami krivi in ne mi! Kajti vi, naši pastirji, ste v tej dolgi zimi vsega trpljenja in ponižanja pustili, da vam je uboga revna čreda zmrazovala, vi pa ste šli, se zavili v tople kožuhe ter tako prespali ono dolgo petletno zimo našega trpljenja in ponižanja.

Dolgo smo se mi, uboga čreda, potepali po svetu pod bičem nam popolnoma tujih pastirjev. Prosili smo, molili in preklinjali smo, da bi nam vsemogočni bog vrnil naše pastirje. In pravični bog nas je uslišal, kajti pokazal nam je in dejal: »Glejte vaš pastir«!

Kako smo se pri teh besedah prestrašili mi uboge črvice, kajti zbal smo se onega groznega pastirja, z velikim bičem, ki je tako neusmiljeno tolkel, da je z enim udarcem pobil kar cele črede. — Nismo ga videli, temveč pripovedovali so nam oni pastirji boječ se, da jih zapustimo. Ali mi smo ubogali besedo božjo in podali smo se na pot.

Kako grozna je bila pot v tem in nevihti, ali pravični bog nam je kazal pot! In glej, kar se nekega jutra prebudimo, mi uboge črvice v samem paradižu.

Zlato jutranje solnce nam je pregnalo s svojimi žarki one goste megle, ki so ovirale pogledu v daljino. Vse jasno! Velika livada brezmejne lepote nas je pozdravila. Vsi zvonomi so peli slavo vzhajajočemu solncu. Ni bilo onega groznega pastirja s krvavim bičem, temveč bil je sam Krist, ki je v vsej slavi narave delil blagoslove nad livado... Tudi velik čudež se je zgodil namreč. Iz ubogih ovčic smo naenkrat postali ljudje telesne in duševne moči. Obrnili smo se — zagledali smo naše megle, mrve poljane. Tedaj se nam je vzbudil v prsih krič: »Na delo! Premagati je treba megle — razorati poljane, naj stane kar hoče...!«

ln danes smo tu, da preženemo megle lazi, krivice in sleparstva — da požanemo plevel, katerega so sejali tisočletja — da potegnemo mogočno brazdo, da nikdar tako v naše puste njive!!

Bratje, na delo!!!

Delavci! Naročajte in širite „DELO“. To je vaš list, list izkorištan in brezpravnih.

Iz kapitalističnega programa

Oblast kapitala, delavski razred in revni ljudski sloji na deželi.

Pred preobratom in po preobratu v oktobru gospodari v vseh deželah, izvenšči Rusijo, moč in oblast kapitala — do oktobra tudi v Rusiji. Vzemimo na primer vsako poljubno državo — napel samovladarsko Prusko, ali republikansko Francijo, ali takomenovano demokratsko Ameriko — povsod drži velevladno popolno moč v rokah. Mala peščica ljudi — bankirji, veleposelniki in tovarnarji — drže milijone in stotine milijonov delavcev in revnih vaških prebivalcev v sužnosti in hlapčevanju, prisilijo jih, da delajo do skrajne meje, ko pa niso več zmogni in so jim moči od prenapetega dela opešale tako, da ne morejo več nositi dobičkov kapitala — tedaj jih poženejo na cesto.

Takšna grozna moč nad milijoni prirodnih delavcev daje bankirjem in tovarnarjem bogastvo. Zakaj mora ubogi, če je prognan na cesto, umreti lakoto? Ker ničesar drugega ne premore razen dveh rok in dveh nog, katere lahko proda kapitalistu, če jih dotični kapitalist potrebuje. Zakaj pa živi bogati bankir ali veleobrniki v brezdelju in obilnosti, ter si vsak dan, vsako uro in vsak trenutek kopiči velike in gotove dohodke? Zato, ker ne premore samo dveh rok in nog, temveč tudi vsa ona delavna sredstva, brez katerih je nemogoče delati: tavnice, stroje, železnice, rudnike, zemljišča, parobrode, vse mogoče priprave in različna orodja. To od ljudstva nabrano bogastvo pripada na vsem svetu, izvenšči sedanjio Rusijo, edino kapitalistom in veleposelnikom, ko so se spremenili tudi v kapitaliste. V takšnem položaju pa ni čudežno, da ima peščica ljudi potrebne in najpotrebnejše reči v rokah, da vlada nad tistimi, ki ničesar ne premorejo. Revez prihaja z dežele v mesto, da bi si poiskal dela. Pri kom? Pri lastniku. Pri dotičnem, čegar last je tavnica ali pa plavž. Lastnik pa ga sme tlačiti, ali pa milostno ravnati z njim. Če so njegovi zvesti služabniki — ravnatelji in knjigovodje — izračunali, da se s pomočjo novih delavcev dobi v večji meri zlata, kakor samo s starimi, potem »daja delov«. Če ne, potem reče delavcu: »Poidi svojo pot!« Kapitalist je v svoji tavnici vladar in bog. Njemu so vsi podrejeni, pokoriti se morajo njegovim ukazom. Na njegovo povelje se tavnica razširi ali skreči. Na njegov ukaz, ki ga izvedejo njegovi zvesti služabniki, se delavce sprejme ali pa odpusti. On določi, koliko morajo delavci delati, in kako naj se jih plačuje. In vse to je zategadelj, ker je tavnica njegova tvor, nica, plavež — njegov plavež, ker je to njegova zasebna lastnina. To pravo zasebno lastnino produktivnih sredstev je ravno vzrok grozne moči, ki jo imajo v rokah kapitalisti.

Isto se dogaja tudi glede zemljišč. Vzemimo za primer najsvobodnejšo ter najbolj demokratsko deželo — Združeno državo, v katerih je buzujažija že vsem napolnila ušesa. Na tisoče delavcev obdeluje tam tuja zemljišča, zemljišča veleposelnikov — kapitalistov. Tam je urejeno vse kakor v veliki tavnici: na sto in sto električnih plugov, strojev za košnjo itd. ob katerih dela od ranega jutra do poznega večera na tisoče plačanih sužnjev. In kakor v tavnicih tudi tam ne delajo zase, temveč za lastnika (gospodarja), ker je zemlja, seme, stroji — kratko rečeno vse, razen delavskih rok, zasebna lastnina posestnika — kapitalista. On je tu samovladar. On ukazuje in vodi delo tako, da se množina potu in krvi, spreminja v rumeno kovino — v zlato. Delavci se pokore, zgodijo se tudi, da go-drnjajo, a vendar nadaljujejo v svoji služnosti do gospodarja zlata, ker on ima vse — delavci in ubogi začnani pa ne premore ničesar.

Zgodi se včasih, da posestnik ne našne delavcev, marveč daje svojo zemljo v zakup. Pri nas v Rusiji so imeli kmetje lastno parcelo, na kateri bi se komaj petelin pasel, a zato so bili primorani imeti v zakup veleposelnikova zemljišča. Oni so delali tam s svojo živino, svojimi plugi, svojimi brahami. Toda tudi tam so jih neusmiljeno izmagovali. Čim večja je bila potreba v deželi, tem večje zakupne obresti je zahteval gospodar. Napravil je iz ubogega kmeta pravega sužnja. Zakaj je on to mogel napraviti? Ker je bilo posestvo njegovo, ker je bilo posestvo zasebna last veleposelnika — kapitalističnega razreda.

Sedanja kapitalistična družba se deli v dva tabora: v tiste, ki mnogo delajo, malo in slabo jedo; in v tiste, ki malo ali prav nič ne delajo, zato pa mnogo in dobro jedo. To pa ne odgovarja popolnoma »sv. pismu«, ki pravi: »Kdor dela, naj je.« To pa tudi ni oviralo duhovnikov vseh veroizpovedi, da bi kapitalističnega ustroja kljub temu ne čitali in poudarjali: saj dobivajo duhovniki vendar povsod dobra plačila le od kapitala.

Sedaj pa nastane drugo vprašanje: Kako mora peščica parasitov dokazovati pravico zasebne lastnine do vseh potrebnih delavskih sredstev? V čem

FRANCOSKA REVOLUCIJA

Mogočen vpliv so morale imeti tudi svobodni-selne ideje, ki so prihajale preko oceana iz Amerike. Tedaj se je ustanovila v severni Ameriki nova, povsem demokratična država, ki ji je ravno francoska vlada s svojo politiko pripomogla do svobode in priznanja, sicer edino iz zavisti do Anglije. Med Ameriko in Francijo so nastale tesne zveze. Bogati mark Lafayette je celo s francoskimi prostovoljci jadril ameriškim ustašem na pomoč ter je postal osebni prijatelj Washingtona, voditelja ameriških republikancev. Ko so se francoski prostovoljci vrnili domov, so raznesli po vsej državi čudovito povest o ameriški svobodi. Bili so očividci, neuki morda, ali v praksi sila uspešni propagandisti nove svobode, kakor — če objektivno primerjamo sedanje s prejšnjim — so to danes vojni ujetniki, ki so v ruskem ujetništvu doživeli rusko revolucijo ter se vrnili nato domov. Zgodovina se pač vedno in vedno ponavlja in zgodovinarja osobito zanima, če naleti na teke paralele ob sličnih pojavih.

Vidimo torej, da je Francijo tlačilo gorje mori enako. Napačen pa bi bil sklep, da bi se to gorje ne dalo odpraviti drugače nego s silo, s krvavo revolucijo. Če je vendarle prišlo do revolucije, ima to svoj povod v tem, da je buržuazija, ki jo je povzročila, le presilno čutila svojo sposobnost do vladanja, in da francoska krona vseh teh težkoč ni znala obvladati.

Ludovik XV. je zapustil državo brez ugleda, obremenjeno s težo dolgov. To dedščino je prevzel Ludovik XVI. v dvajsetem letu svoje starosti. Ne moremo zanikati, da ni gojil želje izboljšati obupne razmere svoje države, ali ta želja se ni povzpela

nikdar do odlične volje. Vedel pač ni, kako bi se lotil ogromnega dela. Nedostajalo mu je znanja bistroumnosti, eneržije. Neokreten ter v svesti si svojice duševne šibkosti je Ludovik XVI. postal nezaupljiv ter je zato tem »lažje« zapadel v odvisnost. Francija pa je ravno tedaj rabila čilo, ustvarjajočo silo, našla pa je v svojem kralju le omahljivost — »trs v vetru«. Ob strani kralja je stala Avstrijska Marija Antonijeta, hči Marije Terezije, obdarjena z vsemi pomanjkljivostmi habsburškega plemena, obsovržena že radi svoje domovine, ker je bila Avstrija dedni sovražnik Francije, ter sila lahkomiselna. Tako kralj in kraljica nista niti na dvoru našla potrebne opore; kaj šele med ljudstvom! Kraljeva brata sta bila oba lahkoživca in polna sovražstva do kraljice. Kraljevi bratranec Filip Orleanski, ki se je pozneje pod imenom »princ Egalité« pridružil revolucionarjem in je še kasneje izgubil svojo glavo pod guilotino, je bil čisto nayađen pu-stolovec.

Najslabjeji zastopnik francoskih predrevolucionarnih pisateljev je bil Voltaire (1694.—1778.), pravi Parizan, vsestransko izobražen, njeđljiv, duhoviti prorok svobode in človeške dostojanstva. V pesmih, romanih in zgodovinskih delih je napadal absolutistično vladavino v Franciji ter pokazal prednost angleške konstitucije. Drugi je bil mark D'Argenson, ki je zahteval demokracijo v monarhiji. Dalje Montesquieu, ki je dosegel s svojo knjigo »Duhi zakonov« (»L'Esprit des lois«) velik uspeh. Zahteval je konstitucionalno vlado ter strogo ločitev zakonodajne od izvrševalne in sodniške moči, ki ne smajo biti združene v eni osebi. Vse, kar je do tedaj razkrila znanost, vse svoje težnje in nazore so pisatelji zbrali v največjem delu onega časa v

»Enciklopediji«, ki jo je izdal Diderot, kljub največjim težavam. Glavna smer »Enciklopedije« in njenih pisateljev, »enciklopedistov«, je bil duh znanj in razvedanja. Delo, v obliki obsežnega slovarja, je postalo sila popularno. Še večji vpliv pa so imeli spisi J. J. Rousseaua. Njegova prva in zadnja beseda je bila: »Perioda!« On ni verjel v moč vzgoje; zavrgel je vzgojo. Zahteval je padec tedanje človeške družbe in to v imenu vekovnih prirodnih zakonov. V nasprotju s cerkvenimi načeli je Rousseau proglasil, da je človek po rojstvu dobro bitje, ki ga je pokvarila le kultura. Zanikal je privatno lastnino; pozdravljal je revolucijo kakor edini dogodek, ki more ustanoviti prvo stanje človeške družbe. Stal je torej Rousseau skoro povsem na komunistični podlagi, bil je propovednik enakosti in bratstva, kakor je bil Voltaire propovednik svobode. Vpliven pisatelj je bil med drugimi tudi kraljevi zdravnik Quesnay, ki je trdil, da je edini vir državnega bogastva obdelana zemlja. Dejal je: »Reven kmet pomeni ravno kraljevstvo.« (»Pauvres paysans, pauvre royaume, pauvre roi.«) Zato so njegovi pristaši, ki so se nazivali »ekonomisti«, zahtevali razbremenitev kmeta od davčnega pritiska ter pravično razdelitev davkov med vse stanovce.

Prevelikega vpliva pa tej predrevolucionarni literaturi, kakor je bila tudi sijajna, ne smemo pripisovati. Saj je bil krog njenih bralcev precej omejen. Vendar je pripravila tla poznejši revoluciji s tem, da je odstranila pomisleke, kjer bi morda še obstajali ter je razkorčila branitelje stare tradicije, hkrati pa pokazala novim bojnikom pot, po kateri jim je hoditi.

Tako so se prikazovale splošne, razmere, medtem ko je započel boi med krono, oziroma vlado

in pariskim sodnim parlamentom. Denarne zadrege so naraščale. Vlada je zahtevala denar, »parlament« pa pravico, da sme pred vpisom odobriti ali pa zavreči kraljeve odloke. Ze pod Ludovikom XV. so parlamentni svetniki od časa do časa ustavili svoje delovanje, t. j. stavkali so enostavno. Ali kralj jih je pogljal ter je imenoval druge, ker se je bila krona močnejša sila. Ludovik XVI. pa je uporne svetovalce poklical nazaj. S tem pa nasprotstva še niso bila poravnana, in boj se je obnovil v hujši obliki. Pariski sodni »parlament« se je namreč pričel sumatrati za nekakega zastopnika tretjega stanja, za zastopnika buržuazije. Več ministrov je moralo oditi, vsi poskusi kakoršnihkoli reforme so se ponesrečili. Vedno silneje se dviga led, da je korenita presnova obdačenja možna le, ako se k temu pritegnejo vsi stanovci. Medtem pa je državni dolg stalno hitro naraščal in z njim sovraštvo ljudstva do kraljevega dvora. Letni deficit je znašal dvesto milijonov, državni dolg pa štiri tisoč milijonov liver.

Tedaj je bil polkian finančni minister de Calonne, da reši državo iz denarnih stisk. Ali mož se je lotil dela po starem navodilu, t. j. delal je nove dolgove. Ker pa je izprevidel, da ni ničesar pričakovati od pariskega takozvanega »parlamenta«, sledil je zopet zastopnike »notablov«, t. j. privilegijancev (duhovstva in plemstva), ki že dolgo niso bili sklicani. V njih je upal Calonne najti zavaznike proti pariskemu »parlamentu«. Zmotil se je. V sesti dne 22. februarja 1787. jim je sicer razkril do tedaj zatajeni ogromni letni deficit in višino državnega dolga ter jih je prosil, da se prostovoljno odpovedo svoje davčne svobode. Naletel je na gluha ušesa; gospoda ni hotela ničesar čuti o tem, da bi morala sedaj odpreti svoj močanček ter slednji enkrat tudi dati, ko je skozi stolača vedno le sprejemala. Taka

In naj zaplapolajo rdeče zastave prvega majnika, in naj zaori naša delavska pesem; rdeče zastave in rdeča pesem, znak in krik tlačenih, ki verujejo v veliki dan vstajenja.

obstaja ta zamešan lastni razred do sedaj? Kje tiči vzrok tega?

Ta vprašanje je skrajno v izvršni organizaciji sovražnikov delavskega ljudstva. V tem tipu ne najdemo niti ene kapitalistične družbe, kjer bi kapitalisti posamezno delovali. Nasprotno, vsake kmetije ni je trdnost za zasedbo lastniške organizacije. In ravno takšne zasedbo lastniške organizacije imajo vse v svojih rokah; imajo na tisoče njih zvestih agentov, kateri jim niso udani le iz strahu, temveč iz prepričanja. Celotno ekonomsko in gospodarsko življenje vsake kapitalistične družbe stoji popolnoma na razpolago posebnim zasebnim lastniškim organizacijam: Sindikati, tržnice in bančne zadruge. Te zadruge vladajo nad vsem in razpolagajo z vsem.

Najbolj zanesljiva podjetna zadruga je pa meščanska država. Ta zasebno lastniška organizacija drži vse niti v svojih rokah. V takšni državi je vse prepleteno in preračunljivo, vse premišljeno in pripraveno, da se pri prvem pokušaju upora delavskega razreda preloži oblast kapitalu zadostni takoj, ko začne upor komaj tleti. Na razpolago stoji državi v takšnem slučaju surova materialna moč, (vojska, policija, uslužbenost, sodnija, rebelni, dresirani brezdušno vojaštvo) in duševna moč, ki delavce in revne ljudi pelagoma moremo izprija, vzgajajo jim krivde poje. V to sveto ima meščanska država šolo in cerkev, kateri pridajo še kapitalistično časopisje. Znano je vsakomur, da znajo živorejci reči takšne pravičice, da ne morejo niti hoditi zadi prevelike množice mas, za klanje so pa taki najbolj sposobni. Takšne pravičice reče tako, da jim dajajo dan za dnevno posebno hrano, vohel katere postanejo tako masni. Ravno tako ravna buržoazija z delavskim razredom. Daje jim sicer prav malo prave hrane — od katere se ne rodijo. Dan za dnevno pa streže delavcem z neko posebno duševno hrano, zbog katere postanejo možgani delavcev masni ter nehajo delovati. Buržoazija hoče spremeniti delavski razred v čredo prašičev, ki je polnoma in vedno sposobna za klanje, ki ne misli nič in ji je vedno področena. Zato vlije buržoazija potem šole in cerkve za otrokom misel, da se je treba pokoriti oblasti, katere je blagoslovljena od boga.

Dobra organizacija meščanskega razreda jim omogoča, da zagotavljajo zasebno lastnino. Milijonarjev je sicer malo, toda na njih strani stoji številna množica njih zvestih, udanih in dobro plačenih služabnikov: ministri, tovarniški ravnatelji, bančni ravnatelji itd.; poleg teh še mnogo pomočnikov, ki so sicer manj plačani, toda so zavisni od njih, v njih duhu vzgojeni, ter jim namenoma preskrbe talca meča, kjer jim je mogoče dosežati višja službena dostojanstva. Njim pa sledijo še manjši uradniki in agenti kapitala itd. Vsi pa so vezani po enotni organizaciji meščanske države in drugih zasebnih lastniških organizacijah. Take organizacije pokrivajo vsako družbo kakor mreža, v kateri brezuspešno rešja delavski razred...

Vseka kapitalistična država se resnično spremeni v nekakšno ogromno zasebno lastniško zvezo. Delavci delajo — lastniki uživajo; delavci izvršujejo — lastniki ukazujejo; delavce sleparijo — lastniki sleparijo. Ta red je ravno, ki se imenuje kapitalistični. In da se vse podvrže temu redu, zahtevajo gospodje kapitalisti in njih služabniki: duhovniki, inteligenci, menševiki, socialisti revolucionarji in drugi dobro znani vsakemu delavcu in kmetu.

N. Buharin.

Kmečke zadruge ali kmečke komune?

Ne more biti govora, da bi komuna zaostajala v strokovnem smislu dela za delom na mali posesti, bodisi v katerikoli oziroma. Ložno delo se pojavi v komuni z vso svojo močjo in razvojem. Komuna ne izrablja le strojev pri setvi in žetvi, pri industrijski proizvodnji, komuna izrablja tudi vse druge tehnološke in prirodne sile; živi inventar, vodo in solnce in vse druge klimatske pojave; izrablja zemeljno usposobljenost v polni meri in v prosoh proizvodnje.

Drugi važen moment, ki vede h komuni je točen, lahek račun dela in produkta. Delo se disciplinira v soglasju z delom na fabriki. Onemogoči se lenarjenje in prenapor. Kontrola je prosta, očitna, in se zahteva posebnih stroškov. Produkt se zbira v primerem skladišču, se lažje obvaruje kvare in kraje; je družbi na razpolago brez prikrivanja zavistnega malega posestnika, nadpotrebni del je na razpolago v zameno za druge potrebščine. Nepridržljivo delo se ukine, ne na škodo delavca, ampak v korist produktivnega dela. Komuna stavi kmetu-delavcu v pravo in edino razmerje dela; edino od dela izvaja delavski posestnik pravico do svojih potrebščin, materialnih, duševnih, moralnih.

Strojenje k enakosti disciplini dela na fabriki in kmetiji, to je oni moment, ki ga mi ne utegnemo opaziti v ruski revoluciji. Ta moment so vsi zapadni tovariši prezeli, a je tako značilen za rusko revolucijo, tako značilen za boljševike-komuniste. Delavci iz Putilovskih tvornic v Petrogradu so ob

zahtevali: — To je nečestovito! — Konservativci med ostalimi se kritičnovali, jedikovali in odklanjali odobrenje novih vsot, liberalci med njimi z markizem Lafayetom na čelu pa so zahtevali sklicanje zastopnikov vseh treh stanov, takozvanih »états généraux«, ki se od leta 1614. naprej niso sestali, t. j. od časa ko je v Franciji zavladalo samodržstvo. Cailloux se je upiral, prišlo je do neveličnih prizorov, ki so našli odmev v vsej državi. Cailloux je nato odložil svoj mandat, sledil mu je Brienne. Ta je razpuštil notabile ter se obrnil zopet do »parlamentarcev«. Ali tudi parlament je sedaj zahteval sklicanje državnih stanov. Brienne je razgalil parlamentarne svetnike. Tem huje je zavrelo med narodom.

Vlada je stala pred državnim bankrotom. Zaman je skušal Brienne preustroiti »parlamentarce«; duhovščina mu je tudi odrekala vsako pomoč. V polkrajini je zavrelo, ljudsko je prešlo k nasilju. Mera je bila polna, Brienne odslovljen, Francija v polenu. K pospešitvi dogodkov je sedaj pripomoglo časopisje. Prava povodenj časopisov je preplavila državo.

Briennov naslednik je bil Necker, ki je bil že prej minister. Ta mož bi morda, morda se rešil državo poloma, ali ker mu ni zaupal. Necker slednjič skliče državne stanov (états généraux) in sicer 5. maja 1789. Pariški »parlament« se hoče sedaj temu upreti. S tem pa izgubi svojo popularnost ter se — potem ko je pripravil pot revoluciji — agri brez obklovanja v grob.

Medtem so se vršile volitve zastopnikov državnih stanov. Imelo se sledeti izidi:

I. stan (duhovniški) 308 zastopnikov
II. „ (plemiški) 285 zastopnikov
III. „ (meščanski) 621 zastopnikov.

pomanjkanju dela v industrijski krizi zapustili mesto in so šli po gubernijskih ustanovah kmečke komune. Mnogo komun imamo v Saratovski, Kureki, Tulski in dr. gubernijah, ki so se ustanovile po inicijativi industrijskega delavstva. Mnogo komun so ustanovili učitelji-agronomi in učitelje-agronomke; pri vsakem okrožnem sovjetu je odsek za ustanavljanje komun. Ta mobilnost ruskega proletariata je mnogo pripomogla k okrajitvi revolucije, k združitvi kmetov in industrijskega delavca. Videl sem od blizu to delo in je občudoval. Nov pojav, nov impulz prihaja v naše gospodarsko življenje, v naš nazor o delu. Kmečko delo se niti, naša njiva boljše vzlikje. Človek stopa bliže k prirodi, privoda mu da nov vzgojni princip.

Fabrično delo in delo na zemlji potrebuje tudi vzajemnosti. Ob setvi in žetvi, ob košnji se-kmet iztrpava z delom do omemočnosti. Treba mu je izrabi časa in vrenja, a delavni rok mu primanjkuje. Prisiljen je raztežati svoj delavni čas od rane zore, do poznega mraka. Mnogo je krepkega, zdravega kmeta je ta napor za vedno uničil. Kaj mora fabrični delavec-komunist zreti s hladnokrvjem na to suženjsko delo? Treba, da v takih momentih priti fabrični delu na zemlji na pomoč. A to bo sodelo in uspešno, če se naša setev in žetev uredi, zloži, izloži vse momente, podedovanih, lastniških, spekulativnih pravic; o potrebnosti ali nepotrebnosti kakšnega dela mora odločiti komuna, potem izgine tudi vsako predpostavljeno oziroma zapustavljanje dela.

Vzajemnost dela pa je nujno potrebna in važna za fabričnega delavca v zdravstvenem oziroma. Fabrično delo naravnost žre človeško zdravje. Če bo higijena še tako napredovala, nam ne bo mogla dati nadomestila, ki nam ga daje priroda pri kmetem delu. Solnce, svež in vlažen zrak sta potrebna človeku, kakor ribi voda. Koliko je bledih, ječnih, bolehnih delavcev, ki se shajajo okoli bolnišničnih blaginje le v varljivo tolažbo. Te izmučene, izmordane delavce sprejme kmečka komuna v oskrbo, jim da lahko delo in zdravje. Saj že vsak zdravnik, ki ni slepo zaverovan v svojo moč, priznava, da je v primeri s prirodo vsa njegova moč skoraj da ne copernika.

A za delo na zemlji treba tudi novega kmeta; kmet mora biti poučen v osnovnih prirodoslovnih načelih, mora poznati svojost zemlje in rastline, živali. V ljudsko šolo mora vstopiti obsežen pouk v prirodoslovju. Ravno na pomanjkanju prirodoslovja tako močno boleha naša ljudska šola in to je zelo v škodo obdelovanju naše zemlje. Ruski komunisti so tudi v tem pogledu preosnovali šolo. Šola je organizirana kot kuka samoupravna občina. Za red in snago, za pripravo jedi in drugih potrebščin skrbijo odrasli učenci sami. Učenci upravljajo pod nadzorstvom učitelja tudi sami svoj vrh, kjer se v delu vadijo v tem, kar se v prirodoslovju uči.

Spoznavanje skrivnosti prirode, oživi in odnese kmečko delo, vzbudi v kmetu radost do njega, osmeši ono duho, ko je žel je vsak abecedar s kmetije med žandarje in financarje.

Komuna naravno izloča tudi konkurenco in tekmo iz gospodarstva. Komuna uničuje ekonomičen boj in organizira ekonomično delo. Često prikriva naš mali obrtnik in kmet svoje hrepenenje po izkoriščenju s trditvami, da mu sedanj red daje svobodnejše delo, kakor bi mu je dal socialističen oziroma, komunističen red. S tem slepi le sebe in si skuša potlačiti vest radi pobožnih želja po »bogastvu« to je, po izkoriščenju. Kajti ravno mali obrtnik in kmet sta prava igrača konkurenca, ki vedno in povsod odločno posega v njih »svobodno« delo in jima določa gospodarske načrte. Kar »mese« to mora pridelovati in ne tega, kar zemlja zahteva in kar je njegovi usposobljenosti priljubljeno.

Konkurenco izgovarja vsa buržuazna ekonomija kot važno gospodarsko potrebo, a v resnici znači le gospodarsko razbrzdanost, ki mori človeka pri lovu za opolzkim dobičkom. Komunistična družba stavi gospodarstvo na širo, temeljitejšo podlago, komunisti proizvajajo, da zadostijo življenjskim potrebam; konkurenco in tekmo prepustijo sportu, igri in šali. V komuni prihaja organizacija dela, gospodarstva, od počitnice na skupnost delavcev, na sovjet, katerega najznamenitejša poteza je ravno ta, da skliče v prvi neantno marksističen, se mi, kakor kaže, docela se vrsti za organizacijo dela. Tega momenta, ki je emine zavedamo, če postavljamo sovjet kot nekako »politično« vladno in ga hočemo po bistvu ločiti od fabričnega sovjeta in poljedelskega sovjeta, kakor je storil to s precejšnjim trudom člankar g. m. s. v »Lavoratore«. Ruski sovjet v vasi, mestu, okrožju, se ne razlikuje po bistvu od sovjeta v fabriki, kmečki komuni, od gospodarskega sovjeta. On je pristen reprezentant Marksovega materialističnega nazora, da namreč gospodarske razmere opredeljujejo duševne in socialne pojave človeške družbe in to vsaj do takrat, dokler človeška družba v celoti ne

obvlada gospodarstvo. Torej vsaj do takrat ostaja sovjet eminentno gospodarski sovjet in je le po obsegu različen.

Zaman se tudi zopet buržuazno časopisje zapadne Evrope v ruski sovjet, češ, da se je jel »evolucionirati«, da je za »sodelovanje«. Naj bodo le potolaženi; ruska komuna je že davno prestala krizo, sovjet odstrani le še zadnje zapreke, ki se stavijo komunizmu na pot.

(Dolge prih.)
J. Sr.

Delavci!
Naročite in širite „Delo“.
To je vaš list, list izbo-
ristnih in brezpravnih!!

V Gorki se prodaja v via Giunastica 6
upravo jedilne sobe.

Kmečko delavska gospodarska zadruga
v Dobravljah na Goriškem
Ima v zadrugi kleti več sto hil.
najboljše naravnega
VINA
po zmernih vsakdanjih cenah.
Daje od 56 lit. naprej.

Prot. try. tvrdka A. FERFOLIA

Voletrgovina z vinom
Igenimi pijačami
in delovnimi pridelki

TRST - Ul. Torre bianca 22
TELEFON št. 18-07

PROTI: sladkorni bolezni, bolezni jeter in ledvic, oteklini želodca in čreves, kroničnemu katarju želodca in čreves, zoldnemu kamenu, hemoroidom in mehurjenim boleznim, putiki in debelosti.

Je najbolje sredstvo naravnega zdravila mineralna voda „Rogaška slatina“.

„Rogaška slatina“
največje in najmodernejše zdravilišče v Jugoslaviji.
Hidroterapija, elektroterapija, inhalatorij, gimnastika za zdravljenje, kopelji z ogljikovo kislino, solne, smrečne, parne, zračne, solne kopelji, kopelji z vročim zrakom, Vojaška odbo (42 mož, med temi abs. virani konservatoriji). Za vsakovrstne zabave je preskrbljeno, kakor v največjih svetovnih zdraviliščih. (Umetniški koncerti, tombole, plesni venki, gledališke predstave, kine, izleti itd.)

Sesija od 1. maja do 15. oktobra.
RAVNATELJSTVO.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo
vknjižena družba z omejenim jamstvom

XVII. združeno leto — od 1. januarja do 31. decembra 1910 — XVII. združeno leto.

Mesečni obračun
razdeljeno blago:

	1920	1919
januar	Lir. 3.055,666-64	Kron 2.334,591-39
februar	3.688,435—	2.790,050-72
marc	5.293,564-45	3.180,201-18
	Lir 11.765,666-09	Kron 8.304,843-29

Združeno gibanje:
Vpisanih združnikov 29. marca 1920 29.250
31. decembra 1919 24.007
Naraščaj v dveh mesecih 5.243

Hranilni oddelek:
Stanje ulog 31. marca 1920 Lir 6.295,266-96
31. decembra 1919 4.968,497-27
Naraščaj v dveh mesecih Lir 1.336,769-69

Od 1. januarja do 31. marca 1920 so bile izplačane podpore bolnim in za umrle združnike Lir 13.275.71.

Dokodki skladišča oblek:
(Se všteti v tabeli razdeljevanja blaga.)

Oddelek proizvodnje	Lir
manufakturni	496,584-63
obuvala	315,611-48
obuvala	240,114-35
klobukov	46,682-40
	Lir 1,098,972-86

TRST, dne 31. marca 1920.
RAVNATELJSTVO.

e) Načelne zmage hrvatskih komunistov.	
Izvoljeni so bili v Hrvatski Slavoniji se sledeči sodrugi:	
Zupanja 5	Cortanovi 6
Lokve (na celi črti) 6	Lovac 6
Lašče 7	Sotin 11
Covič 6	Tompojevci 7
Sinac 7	Mikuševci 8
Danovljani 4	Berak 12
Rjakovo 4	Tordini 12
Medjuriš 9	Antin 12
Kraljević 9	Čakovci 8
Šid 5	Raven 12
Retfclu 12	Vrhovac 7
Pakrac 4	Vojakovic 5
Varaždin 5	Sv. Peter-Orehovac 5
Petrovaradin 6	

Uspehi so, ako jih prištevamo že objavljenim, brezdvomno lepi. Ali kakor je naglaševal sodr. Radošević iz Zagreba, v prvo nam gre za:

f) Ujedinjenje jugoslovenskega proletariata.

To ujedinjenje je v naših posebnih razmerah nujno potrebno, potrebno iz strankarskega organizatoričnega razlogov, potrebno tudi iz splošnih političnih razlogov. Nositelj ujedinjenja vsega jugoslovenskega ljudstva je edino socialistični proletarijat. Zato pozdravljamo navdušeno sklep strokovne komisije za Slovenijo, ki se je sedaj združila z ostalimi strokovnimi organizacijami v državi. Ustavila se je s tem enotna fronta vsega razredno organiziranega delavstva, ki bo nepretrgoma koristila za vse naše gibanje. Ta uspeh nas veseli bolj kot vse drugo. Sodrugi naj se odkleno svojih strokovnih organizacij bolj kot prej. Te ga bodo uspešno branile. Naš splošni cilj je vedeti, da so strokovne organizacije niti najmanj. Te so že dosegle svoj bližnji cilj, cilj ujedinjene moči za skupne napore zmage. Z veseljem prinašamo naslednji članek iz »Delavca«, ki prav pravočasno vso važnost tega koraka. Glasi se:

»Dolgotrajni pregledi ujedinjenja strokovnih organizacij v Jugoslaviji niso ostali brez uspeha. Enotna fronta strokovnega pokreta proti enotni fronti kapitalizma je zadobila vidnih obrisov. Strokovna komisija za Slovenijo in Ljubljani je na zadnji svoji seji sklenila sklicati plenarno sejo vseh centralnih odborov pri njej včlanjenih strokovnih organizacij, na kateri naj bi se razpravljalo o priključitvi oziroma pristopu k centralnemu radniškemu sindikalnemu vječu (osrednja delavska strokovna komisija) v Beogradu. Plenarna seja centralnih odborov se je vršila dne 28. marca 1920 v Ljubljani v posvetovalnici na magistratu. Centralni odbori strokovnih organizacij so se udeležili konference domačega polnoštevila.

Točno ob 9. uri popoldne odprli so. Tokan zborovanje ter pod pregled o dosedanjem stanju dela za ujedinjenje strokovnih organizacij v Jugoslaviji, pozdravi tudi zastopnike zveze privatnih namestencev, ki se priključijo udeležujoč aktivnega organizatoričnega dela, kar so navzoči burno pozdravili. Končno tolmachi predlog strokovne komisije za pristop k centralnemu radniškemu sindikalnemu vječu. Nato se je vršila razprava, katere se je udeležila cela vrsta navzočih. Na koncu je bil sprejet soglasen sklep, da se strokovna komisija z vsemi svojimi združenimi organizacijami priključi s 1. aprilom 1920 k centralnemu radniškemu sindikalnemu vječu.

Izvršitev tega sklepa se je naložila tajništvu strokovne komisije. Soglasen in velepomemben sklep je bil burno aklamiran.

(Dolje prih.)

Domači vestnik

Prvi majnik v Trstu

Ob 10 zjutraj se vrši javen shod pod milim nebom na trgu Donadoni kjer poročata dva poslanca.

ŽELEZNIČARJI se pridružijo praznovanju prvega majnika s splošno stavko, ki bo trajala od 6 ure zjutraj 1. maja do 6. ure zjutraj 2. maja.

Razdelitev olja s strani naše aprovizacijske komisije je ta teden izostala, radi — stavke v tvornicah olja Slavno občinstvo torej, ki noče svoje solate, svojih rib itd. »figo osoliti in s križem zabaviti«, je naproseno, da se glede olja obrne do »svoobodnih odiralcev«, ki so z oljem dobro založeni, tako da jim nobena stavka nič ne more, pa tudi noben »uradni cenik« ne, ker se olje prodaja od 12, 13, 14 lir naup je postopno do 20, 30, 40, če bo namreč še kaj dolgo stakala — pamet in previdnost onih, ki jim je poverjena prehrana mesta, pokrajine, države.

Čerkevnik Ivan iz Lokve je bil ujetnik v Sibiriji. Kdor bi kaj o njem vedel, je naprosen, da to sporoči našemu uredništvu.

Iz Škotske. Dramatični krožek priredi v ponedeljek 3. maja ob pol 8. v dvorani »Gospodarskega društva« E. Ganglova dramo »Sin«, v štirih dejanjih.

Angleški in francoski začeti in nadaljevalni tečaj za odrasle in za deco v Trstu. Prihodnji teden se odpravi več tečajev za začetrice in za one, ki se hočejo izpopolniti v teh dveh veljavah svetovnih jezikih. Otvorijo se tudi posebni tečaj za trgovsko korespondenco (angleško in francosko). Vpisovanje vsak dan od 18—21 v CM šoli na Acquedotto 20, I. n.

Delavski pregled

Stavka trgovinskih uslužbencev. V Trstu se nadaljuje kompaktno. Vse zaprtih trgovin kaže močno prav nenavadno lice, ki spominja na dneve vojne. Zveza težakov opozarja svoje člane, da ne prevzamejo nobenega dela strani trgovcev, ki jih uslužbeni stavkajo.

Stavka kovinarjev.

Dne 29. aprila je nenadoma izbruhnila stavka kovinarjev zaposlenih v tržaških ladjedelnicah in tržaški ladjedelnici. Stavka je popolna.

Stavka uslužbencev kemistijske industrije traja dalje, dokler se ne ukloni še oni delodajalci, ki še nečejo peistati na delavke zahteve. Proglas zveze težakov velja za delodajalce ravno tako kakor za trgovce. (Glej stavko trgov. uslužbencev.)

Bančni uslužbeni

Štirih glavnih kreditnih zavodov (Banco di Roma, B. Italiana di Sconto, Credito Italiano in B. Commerciale Italiana) so stopili predvčerajem v stavko.

Slovensko gledališče

Karel Schönher: Otroška tragedija, 15. aprila 1920.

Samo tri osebe nastopajo v tej drami z dvojnimi dejanji. Eno dejanje, tragedija otrok, se vrši na odr pred gledalci, a drugo, vzrok tragedije, za kulisami.

Trije otroci, zelo prirastli k hiši in družinskemu življenju, doživljajo na sebi razpad družinske sreče v sled materinega greha. Njih oče je gozdar, poročen s še mlado, lepo žensko, ki ima ljubavno razmerje z mladim gozdarskim pomočnikom. Slučajno je rešil iz vode gozdarjevega najmlajšega sina, materinega benjamina, ter ga prinesel prestrašeni materi. Tako se je seznanil z žensko, ki je postala njegova ljubica. Dobro delo, storjeno z rešitvijo otroka, se je izpreverilo v začetek prešestva. In tako prihaja v hišo mladi človek, ki je gozdar odsoten. On je še neveden, toda njegovi otroci se povrsti zavedo materinega greha, ki je ob enem njih nesreča in sramota. Najstarejši sin, ki strašno trpi pod težo skrivnosti, skriva z velikim naporom svoje spoznanje. Nato zve še sestra, a iz umiljenja do očeta in iz strahu pred posledicami skleneta, da ne izdasta ničesar očetu, še več, da bosta po možnosti preprečila, da bi on izvedel svojo sramoto. Najmlajši brat, bolehen deček, trpi največ, ker pogreša materine ljubezni, ki jo je užival v veliki meri do onega usodnega dne. Končno zve tudi on vse in trpljenje je splošno. V zadnjem dejanju, ki se godi v gozdu, zve, da se je pustila sestra zapeljati od nekega mladjenca. Tako je tragedija popolna. Katastrofa nastopi, ko ubije mlajši brat materinega ljubimca, in se pri tem sam zgubi mrtve na Karel Schönher ima mojstrsko tehniko, obilo notranjega in zunanega dejanja, vendar je naslikal to tragedijo vse pretemno, pretirano. Tudi je padec sestri premočno motiviran, »jabolko ne pade daleč od jabolane« pa je svari rlini nauk. Pretirana črnoglednost in čociranje sta hibi tega sicer lepega dela.

G. Kralj si je izbral to delo za svoj častni večer, ki je bil dobro bisikan. Gosp. Kralju je treba priznati, da se je v 2 sezonah povzpelo do dobrega igralca. Sploh pa je pri njem možno zaslediti nov napredek vsakokrat, ko nastopa v sebi primernih ulogah. Tudi to pot je rešil svojo nalogo povsem dobro. Dobro je podal nekoliko razvijajočega, bolečnega otroka. Prepričani smo, da bo g. Kralj s svojo vajrajnostjo, a še več z vnetostjo do igralske umetnosti dosegel še velike uspehe na slovenskem odru.

Občinstvo je z burnim odobravanjem izrazilo g. režiserju svoje priznanje, nekateri častilci pa so mu poklonili nekaj darov, med temi tudi kovorjev venec s trakom. Tudi g. Terčič in gđ. Gradišarjeva sta bila dobra, le g. Terčič bi bil moral biti bolj možat kot najstarejši brat. Itak pretirano dejanje zahteva umerjenega igralca, a zgodilo se je, da je dejanje obvladalo njega.

Ljudski oder

Za vse informacije, naročila in zahteve od strani že obstoječih podružnic ali na novo se ustanavljajočih, kakor tudi za vse stvari tičajočih se društvenega delovanja je na razpolago v društvenem uradu v ulici Madonnina 15 v Trstu sodrug M. Lovko in sicer vsak ponedeljek, sredo in petek od 10—13 ure.

Iščajo se »Berde« in drugi komadi tamburice. Ponudbe naj se pošlje na tajništvo »Ljudskega odra« Madonnina 15. II.

Kupijo se tudi knjige bodisi nove ali že rabljene.

Kdor izmed občinstva ima knjige doma, ki mu ne koristijo več in jih lahko pogreša, je naprosen naj blagovoljno poslati svoj naslov v tajniški urad »Ljudskega odra«, ulica Madonnina 15. II. nadst.; ako je pripravljen iste prodati ali darovati v kulturne svrhe. Tudi ena sama knjiga nam je dobrodošla.

Ustanovni občni zbor podružnice »Ljudskega odra« pri Sv. Jakobu, ki se je vršil v nedeljo zjutraj v dvorani »Konsumnega društva« je vspel sijajno. Velika dvorana je bila polna izobrazbe želnega občinstva. Občni zbor je odprl upravni tajnik »Matice« Lovko, ki je v ognjevitim govoru dokazoval potrebo in korist »Ljudskega odra«. Nato je čital in razlagal glavna društvena pravila. Za tem je bila volitev odbora. Za predsednika je bil izvoljen enoglasno Albert Širok, ki se je zahvalil za izkazano mu zaupanje in je obljubil, da bo posvetil svoje moči tej prekrasni podružnici. Sledila je izvolitev osmih odbornikov in dveh nadzornikov. Pri slučajnosti so se nekateri člani oglašali k besedi v svrhu informacije, katerim je Lovko v zaključnem govoru odgovoril, ter bodisi k takojšnjemu resnemu delu. Ko je bil dnevni red izčrpan, se je predsednik zahvalil zborovalcem za zanimanje in za veliko udeležbo in je zaključil zborovanje. V na to sledeti seji se je sestavil odbor (tako je: Podpredsednik Jurek Vinko, njegov namestnik Babič Jožef; tajnik Vrtovec Albert, namestnik Furjan Jožef; blaginjski Mešek Valentin, nam. Ukmar Emil; knjižničarka Svetlita Marija, nam. Vodopivec Emil; nadzornika Matevž Emil in Turk Ivo. Odbor ima sejo vsak teden ob osmih in pol.

V nedeljo, 2. majnika se vrši v dvorani Fr. Mikovića štev. 60 ob 16. uri v Gropadi

ustanovni občni zbor »podr. Ljudskega odra«. Dnevni red: 1. Nagovor upravnega tajnika; 2. čitanje in odobrenje pravil; 3. volitev odbora; 4. slučajnosti. — Vabljeni so že vsi vpisani in nevpisani člani, da se zbora polnoštevno udeležijo.

Odbor podružnice »Ljudskega odra« na Koročevju se iskreno zahvaljuje vsem, ki so sodelovali na nedeljski prireditvi podružnice, posebno se pevorodji J. Martelancu in g. Alojziju Bonu. Posebna zahvala gre tudi g. Gorjupju za posojilo stolic.

Komez. Pripravljen vsi! Pričakujemo pooblaščenca, da sprejmejo potrebno in odneso domov v društvo.

Kmetijski pregled

Poljedelski oddelek »Del. kons. zadrug« v Trstu

Ko so se v letu 1903. ustanovile »Delavske konsumne zadruge«, ki so štele tedaj le par sto članov-ustanoviteljev, in jim je bil kapital malenkosten, smo že tedaj imeli v mislih, da bomo nekda prišli skozi razne faze razvoja do celokupne zadrugne organizacije, ki bi stopnjevalno obsegala razne panoge konsuma in produkcije, in bi končno združila v harmonijo skupnih interesov in bratske solidarnosti delavstvo trgovine in industrije s kmetijskimi delavci.

Kmetovalci so že videli na delu organizatorje drugih razredov in drugih strank; oni so že skusili kmetijska društva, kmetijske hranilnice in posojilnice, ki so pod upravo velikih ali srednjih posestnikov, in dobro vedo, kakšno je bilo delovanje deželnih zvez, ki so bile popolnoma v rokah veleposestnikov. Oni so videli delo raznih klerikalnih zadrug in lastna izkušnja jim je pokazala pomanjkljivost v upravi mlekarov, katoliških ali zasebnih.

Kmetovalci sedaj poznajo metode, namene in administrativne sisteme, kakor tudi moč »Delavskih konsumnih zadrug«, vedo da naše zadruge ne vplivajo na nobenega, da bi se odrekli vere, vedo da imajo enako spoštovanje do vseh narodov. Čeprav jih upravljajo socialisti, in so socialisti po večini njene člani, vendar pa ne silijo nobenega, da bi se v političnem mišljenju ravnal po njihovi ravnateljih in po večini njenih članov, nasprotno, oni vedo, da naše zadruge znajo tudi ceniti s popolno nepristranostjo sodelovanje onih nastavljenecv, ki so drugih političnih idej.

Delavci, ki so ustanovili naše zadruge in so se danes večinoma naši člani, nimajo potrebe »Delavskih konsumnih zadrug«, da bi potom njih vodili svoje politične boje, za to imajo močno politično organizacijo. Medtem so ravno nasprotniki delavstva, ki so skušali poslužiti se zadrugstva v politične svrhe. Ker pa vidijo, da nimajo s tem nobenega uspeha pri industrijskem delavstvu, hočejo to sedaj poskusiti pri kmetijskih delavcih. Njih namen je, da preprečijo zbijanje kmetovalcev in delavcev, medtem ko imata ta dva stanova ves interes sporazumeti se in se medsebojno podpirati. Ko se je mislilo ustanoviti mlekarno delavskih konsumnih zadrug v Fari, so se klerikalni voditelji v Furlaniji posluževali celo lece, raz katero so dali propovedovati, da se ne sme nositi mleko socialistom. Klerikalni lažnadrugariji so hoteli toraj preprečiti, da bi se konsumanti in producenti držali zadrugskih načel, ter hoteli da bi se ne postavili v direktni dotik, izključivši vse posredovalce! Je ti to zadrugniško delo, ali pa zloraba zadrugniškega principa v politične svrhe?

Pridige in obrekovanja pa niso prav nič pripomogle, da bi se uničila zadrugna mlekarna v Fari. Vsi producenti onega okraja so se končno odločili, da izročajo mleko naši mlekarji, kajti mi smo plačevali mleko po ugodni ceni točno vsakih petnajst dni, medtem ko je klerikalna zadrugna mlekarna plačevala kadar je mogla, tudi po treh mesecih in bržkone ni poravnala še do danes vseh računov.

Kmetovalci so nas videli na delu, in po delu so nas tudi sodili, a ne po besedah. Seme zadrugstva, ki je bilo vsejano, je vzklilo, vzraslo in prineslo »Delavskim konsumnim zadrugam« obilo sadu, — to dokazujejo pristopi prebivalstva raznih krajev, in ti pristopi so po večini enoglasni; v nekaterih krajih Furlanije so pristopile vse odatne družine!

Sedaj pa je prišel trenutek, ko moramo nuditi kaj več našim sedanjim in bodočim članom z dežele. Mi smo že pred vojno pritegli dobavitelj našim članom-kmetovalcem krmo, mletina govilja, semena in razne druge potrebščine. To pa nikakor ne zadostuje! V interesu članov-kmetovalcev, kakor tudi konsumentov iz mesta je potrebno, da se napravi mnogo več. S tem namenom je vodstvo in nadzorstvo sklenilo, da se ustanovi

kmetijski oddelek »Delavskih konsumnih zadrug«

in po nasvetu najbolj izkušenih zadrugarjev Italije, katere se lahko kosa z malo Dansko v tekmovalju med narodi, kar se tiče poljedelskega zadrugstva, sta imenovala kot ravnatelj nove ustanove profesorja Franca Dramisa. Omenjeni je bil prej ravnatelj poljedelske šole, je enolog neprecenljive sposobnosti, izkušten, navdušen in srečen v ustanavljanju vsakovrstnih kmetijskih zadrug.

Italijanski »Viničarski list« je v letu 1914. pisal o njem med drugim to le:

»Franc Dramis, diplomiran v Avellinu, je bil ravnatelj zadrugne kleti in destilacijske tovarne v Vignanelu. Po njegovi zaslugi so ta podjetja dobila tudi največja odlikovanja. Leta 1908. je na posebni razstavi namiznih vin iz Lacija dobila zadrugna klet v Vignanelu po njegovi zaslugi največje častno odlikovanje, to je veliko zlato čašo. Med drugimi odlikovanji je Dramis tudi dobil prvo nagrado podeljeno tehničarjem od ministrstva za poljedelstvo, in to vsoled tekme za izdelovanje namiznih vin enakomerne vrste.«

On je bujni pisatelj in goreč razbirjalec agrarnih problemov. Tekom vojne je ustanovil v provinciji Novari 26 kmetijskih zadrug, ki imajo več tisoč članov ter imajo večmilijonske priložnosti. Uprav z njegovo pomočjo so spravili v oglašje program poljedelskega oz.

delka zadrug. Prihaja k nam z namenom da se tukaj stalno nastani in da posveti vse svoje sile, teoretične in praktične zmožnosti poljedelskemu preporodu Julijske Benečije, za kar so naša društvena predstavništva odobrila v proračunu za leto 1920. znesek 100.000 Lir.

Program agrarnega oddelka je zelo obširen. Predvsem se bo v delokrog naše sedanje delavnosti izobrazilo poslovanje naših klet, to je: nakupovanje, mešanje in ravnanje z vini. Ob enem se bo preskrbovala dobava krmil, umetnih gnojil, semen i. t. d. ter pripravljala načrt za obširno preskrbovanje mleka.

Ustanovila se bo šola kmetijskega zadrugstva za Julijsko Benečijo.

pod vodstvom prof. Dramisa. Smoter šole bo ta, da s sodelovanjem drugih strokovnjakov širi agrarno propagando, in sicer tudi v slovenskih jezikih Julijske Benečije, da tem potom pomnoži produkcijo in korist vseh konsumentov. Učila bo vse oblike agrarnega zadrugstva, razlaga bo natančne vesti o vseh napredkih, ki so se dosegli potom znanstvene in zadrugniške organizacije poljedelstva v vseh deželah sveta, o skupnih najemih, ki so italskanska posebnost, melioracijskih delih i. t. d.

Agrarni oddelek bo izdal časopis v italijanskem jeziku in enega v slovenskem, ki bo sta namenjena kmetovalcem, da bodo stalno poučeni o napredku poljedelske vede, ter da poda poljedelstvu naših krajev takšno smer, ki bo prinašala največ koristi. Smer tega lista bo izključno kmetijsko-zadrugniška.

Ko kmetijski oddelek pripravi podlago ter izvrši potrebne načrte, bodo »Delavske konsumne zadruge« skrbce za ustanovitev lastne

tvornice umetnih gnojil

v svrhu, da dobavijo članom-kmetovalcem umetna gnojila, po najnižjih cenah in z najmanjšo pristno.

Ni je panoge kmetijstva, s katero bi se ne pečal naš kmetijski oddelek. Pečal se bo de s sadjarstvom, vinogradništvom, z izboljševanjem senoželj, z vrtnarstvom, z izboljševanjem goveje in drobne živine, mlekarstvom, izdelovanjem olja ter s postranskimi kmetijskimi industrijami, s poizkuševalnimi polji, drevesnicami, zadrugnimi kletmi, zadrugnimi tvornicami olja, s kmetijskimi denarnimi zavodi, zadrugami za prodajo in izvoz, zavarovalnicami za zavarovanje živine in proti toči, s pogodovanjem, — sploh z vsem, kar bi pripomoglo k povzdigu gospodarskega položaja naše dežele in njenih kmetovalcev.

Naš kmetijski oddelek bo stal na strani vseh onih kmetovalcev dežele, ki bodo želeli in potrebovali njegove podpore in poduka.

Upamo da bo naš kmetijski oddelek pripomogel utrditi vezi solidarnosti med kmetijskimi delavci, — ne samo, — temveč da bo tudi pripomogel k združitvi v skupno bratsko delovanje za prepored in ekonomični napredek dveh narodov v Julijski Benečiji, to je: italijanskega in slovenskega.

Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga je imela v nedeljo 25. aprila t. l. v St. Polaju pri Nabrežini sestanek v svrhu ustanovitve podružnice. Opaziti je bilo splošno zanimanje med kmeti za to občestvno zadrugo. Izvoljen je bil pripravljalni odbor, ki ima nalog nabirati nove člane tudi v drugih vaseh. Kmetje, živimo v novi dobi, dobi preosnavljanja družabnega življenja, ki zadeva tudi kmeta, zatorej kmetje, združite se, v vas samih je vaša rešitev.

Kmetijska in vrtnarska gospodarska zadruga v Trstu, javlja svojim članom, da ima na prodaj v skladišču v ul. Raffineria 7 ter v svojih podružniških skladiščih Plovje, Sv. Anton in Boljuncu raznovrstno orodje (šope, motike, kose, krvice, itd.), žveplo, otrobe, moko, tob. ekstrakt, raznovrstna semena in druge kmetijske potrebščine. — Pojasnila se dobi pri podružnicah in v zadrugni pisarni ul. Raffineria 7, I. n. Novi člani se sprejemajo vsaki dan. Vstopnina 1 L, delež 20 L. — Cenj. obistinvo se opozarja na zadrugna razprodajališča na trgih Ponte Rosso, Garibaldi in Giuliani.

»Kmetijska in vrtnarska zadruga v Trstu« javlja svojim članom, da se obračajo glede svojih potrebščin (žvepla, modre galice, orodja, strojev, semen, otrobov itd.) naravnost do osrednjega skladišča v ulici Raffineria 7, pritičje, oziroma do svojih podružničnih skladišč v Plavljah, Boljuncu, Sv. Antonu. Pojasnila dobe istotam. Novi zadrugniki se sprejemajo vsak dan.

DOPISI

GORICA.

Praznovanje I. majnika na Gorškem.

Vspored 1. majnika 1920.

Ob 8. uri odhod spreveda iz Renč za sodruge iz Renč in bližnjih vasi z godbo in zastavo na čelu;

ob 8.30. uri sodrugi iz Bilj in bližnjih vasi se pridružijo sprevedu na biljenski cesti;

ob 9. uri sodrugi iz Mirna, Sovodnj in iz bližnjih vasi se pridružijo sprevedu na mirniski cesti;

ob 9.30. uri sodrugi iz Vrtojbe, Standreča in iz bližnjih vasi se pridružijo sprevedu na tržaški cesti.

Tako sestavljen spreved se bo pomikal dalje po tržaški cesti, po ulicah Cipressi, Viale XXIV Maggio, Corso V. E. III, Alvarez na trg Ginnastica.

Ob 9. uri odhod spreveda iz Solkana z zastavo na čelu za delavce iz Solkana in drugih bližnjih vasi; odhod delavcev iz Pevme, Podgore, Ločnika in drugih bližnjih vasi.

Ob 10. uri javen ljudski shod na trgu Ginnastica. — Poročevalca sodr. Constantinini in dr. H. Tuma.

Ob 11. uri sestava spreveda z godbo in zastavami na čelu, kateri se bo pomikal po sledečih mestnih ulicah: Petrarca, Corso Verdi, Corso V. E. III, Viale XXIV Maggio, Cappuccini, P. Duomo, Rastello, P. Grande, G. Carducci, P. F. D'Amicis na Catarinijev trg, kjer se razide.

Ob 13. uri zbirališče sodrugov na trgu Ginnastica.

Ob 13.15. uri odhod spreveda v Gradišče z godbo in zastavami na čelu, korakajo po sledečih mestnih ulicah: Petrarca, Corso, Verdi, Corso V. E. III, Acquileia, čez most pri Barki itd.

Sodrugi iz gornje okolice se pridružijo sprevedu na trgu Ginnastica, oni iz spodnje pa južnem kolodvoru, sodrugi iz Podgore pri Barki, sodrugi iz Ločnika na Majnici in sodrugi iz gornje Furlanije v bližini Fara.

Ob 15.30. uri srečanje sodrugov iz gor. in dol. Furlanije v Gradiškem predmestju.

Ob 16. uri javen ljudski shod na obrežju v Gradiški.

Vsa manifestacija mora biti mirna, tiha in disciplinirana. Sodrugi iz vsake posamezne vasi si morajo imenovati svoje reditelje z rdečim znakom na roki, kateri morajo paziti na red. Deželni politični odbor združ. org. na Gorškem.

DOLINA.

Dne 22. t. m. je bil tu sestanek uglednejših in uplivnih mož dolinske občine, sevan po komisariju g. markiju de Graviis. Sestanka se je udeležilo čez 30 oseb. Poklicani so bili duhovniki, učitelji, vsi važni načelniki, bivši župani in razni vplivneži. Točno ob 3. uri je g. komisar otvoril sestanek, pozdravil navzoče, opravičil se, da mora voditi razprave v italijanskem jeziku in pojasnil namen sestanka. Namen sestanka je bil ta: 1. Sestava občinskega upravnega odbora. 2. Posvetovalanje za reorganizacijo občinskih finan.

K točki I.

Komisar pojasni, da je vlada razpustila občinski zastop in poslala njega kot komisarja v to občino pred petimi meseci. Dosedaj je bil v ljudstvu zadovoljen in je tudi hvaljen vsem, ki so mu šli vedno na roko. Prišel je čas, ko treba misliti, da se uprava obkone spet poveri v roke ljudstva, zato se nameruje, da ljudstvo (!) izbere 7 članov upravnega odbora in ti izpet izmed sebe predsednika in podpredsednika. Tudi ta namera zadeva pri vladni kolikortoliko na odpor, vendar upa, da bo vlada pristala na to. (!)

Bivši župan g. Pangere meni, da je za naše ljudstvo postavitev občinskega upravnega odbora prišla že nekoliko kasno, vendar načeloma sprejema to. Želi, da bi se izvolila upravni odbor 9 članov, tako da bi imela vsaka davčna občina po enega zastopnika.

Vpok. občinski tajnik Sancin izjavlja nato, da vidi danes zbrane zastopnike duhovnikov, učiteljev, mladih kmetov, kar je povsem prav, ne vidi pa nobenega zastopnika najvišjega sloja, ki je med vojno največ trpel, delavstva! Pohvalno omejeva dosežene delovanje komisarija, ki si je v kratkem času res pridobil zaupanje ljudstva, med tem ko v drugih občinah ni bilo tako. Izjavlja, da kolikor je mogel razviditi iz pogovorov z občinarji in kolikor ve iz lastne skušnje, bi bilo edino umešno, da vlada pod vzpostavi stari občinski zastop, ki naj čimprej poskrbi sestavo volilnih imenikov ter razpiše občinske volitve. Končno vpraša, do kdaj bi ostal občinski upr. odbor v moči?

Komisar ponovi nato različna izražena mnenja in dožene, da je dosežen sporazum, da se izvoli 9 članov upravnega odbora in 2 vsaka načelnika. Člani upravnega odbora bodo ob enem vsaki načelniki. Izmed sebe si izvolijo predsednika — ki bi vodil posele župana — in podpredsednika. V slučaju, da bi bil izbran podpredsednik ondo, ki bi ga vlada ne mogla potrditi (!), bi že ob volitvi zastopnik vlade to izjavil, in bi si upravni odbor izmed ostalih 8 članov izvolil drugega predsednika.

Na vprašanje g. Sancina pojasni, da bi bil upravni odbor provizoričnega značaja, ki bi vodil občino morebiti 5, 6 ali več mesecev, kar ni mogoče danes vnaprej določiti; vsekakor pa bi vodil občino do nove odredbe.

K točki II.

Komisar spominja današnji slabi finančni položaj, v katerem se nahajajo vse države, dežele in občine. Dolinska občina razmeroma se ni na tako slabem stališču kakor so druge občine. Glavni vir dohodkov občine so bile razne občinske doklade, ki pa se davno ne morejo kriti izdatkov. Mnogo dohodkov je bilo tudi od aprovizacije, (ustni davci), op. ur.) ki pa

voljno razvijala, bi se skicirali občni zbori teh zadrug, ki bi se razdelili na izročilne in na poslovne odbore. Občini bi morala potem imeti posebne odseke, ki bi ločeno vodili aprovizacijo, gospodarstvo itd.

Sancin pravi, da ne smemo posnemati mirne konference in odločati o usodi drugih, ne da bi zaslišali njih mnenja, zato svetuje, da pridejo v ta odsek vsi zastopniki obtoženih zadrug.

Komisar dožene dosežen sporazum posameznih mnenj, določi prekinjenje posvetovanj v svrhu sporazuma glede izvedbe 9tih članov finančno-gospodarskega proučevalnega odseka.

Po odmoru dožene, da so v ta odsek izbrani: komisar de Gravijs, Pangerc Josip, Jereb Fr., Zobeč Josip, Berdon Ivan, Rapotec Anton, Sancin Anton Pav., Jercog Valentin in Zerjal Josip.

Sodrug Sancin izjavi nato, da sprejme izvolitev in obljubi sodelovanje le pod pogojem, če dobi zato dovoljenje s strani vodstva socialistične stranke, kateri pripada. Nato se je sklenilo, da bo prvo posvetovanje v nedeljo, dne 25. aprila ob 11. uri. Poročali bomo nadalje.

Opomba uredništva: Objavljamo to poročilo nekoliko obširneje in to radi pouka našim sodrugom, ker se bodo sedaj vsesplošno delale poskušnje s takimi »upravnimi občinami« in odbori, ki naj kakor je govorilo »prezamejo grehe sveta«. Kdor je častilakomen, temu se ponuja sedaj lepa prilika. Kdor pa je mož, ki trezno preudari in brez sovraštva v srcu presodi kako stoji stvar, temu bo vprašanje odgovornosti v prvi vrsti odločilno. Nečemo s tem reči, da je ravno v občinski upravi Dolinske občine kaj gnilega; zdi se nasprotno, da je ravno ta občina imela k sreči pametnega in vestnega komisarja osebi Gravijsa. Ali naša stranka stoji na stališču, da naj vodijo posele in usode vsake občine ob občinarjev na podlagi splošne volilne pravice izvoljeni zastopniki — občinski svetovalec, ožr. starejšine. Od kogarsihbi imenovani občinski upravniki ne uživajo zaupanja, najbodo zasebno tudi najbolj pomeni ljudje. Občinsko občinarstvo, to je naše geslo. Vsi poizkusit s takimi »odbori« se morajo ponesrečiti. Mi hočemo v ustavni državi svoje ustavne pravice in v tem slučaju je to — izvoljeni občinski zastopnik in ne — imenovani upravni odbor, ki nima zakonite podlage. Razpisajo naj se torej volitve, ki bi morale biti v Dolinski, kot tudi v drugih občinah, da bi bili razpisane. Pripoznamo dobro voljo tega in onega, in zaslugam nikakor ne otekamo priznanja, ali mi stremimo po ustavnem življenju. Ustava nam je bila odkrita od začeta vne potom zloglasne, hvalabogo premislje Avstrije; ustavo naj nam vrne Italija! To hočemo! Vse drugo so zmagali, so srogati.

Zato povsem odobravamo nastop in izjavo sodruha A. P. Sancina, ki se je trezno skliceval na odločbo lastne stranke, in ki je danes v tem oziru storil svojo dolžnost. Oddonil je čast in odgovornost sodelovanja pri občinskih zadevah pod takimi okoliščinami, pripravljen da prevzame težaven posel, ko hitro ga pokliče k temu ljudstvo samo. In tako naj stori vsak naš sodrug ob slični priliki.

Onim pa, ki ne pripadajo naši stranki, in ki so iz tega ali onega razloga prevzeli čast in odgovornost — upravnega odbornika, kličemo, da je njihova dolžnost, da čimprej izsilijo občinske volitve, naj stoji že na narodnem ali drugem stališču; edina pravilna rešitev je ta, ki jo mi zastopamo.

SEŽANA.

Pozorno sledim našemu »Delu« in opazujem, da se res zanima za slovensko delavstvo, kar dosedaj ni storil še noben slovenski list. Prav tako!

Prosim pogledite tudi malo na Kras! Tu nas je mnogo delavcev duševnih in ročnih, ki ob malih plačah ugičajo, kako bodo prebili mesec. Za svoje slabo plačano delo so pa se prezirali. Pogledite n. pr. med gozdne čuvaje. V sežanskem okraju jih je krog 65. Od teh jih dobiva polovica 100 lir — letno!!! Da se ob tej — plači niso odedelili, to je jasno kot beli dan. Le prerazunite: osem lir mesečno! Ob tem ne postane človek kapitalist, to je gotovo. Res so občine revne in obubožane, vendar bi lahko za one, ki jim noč in dan čuvajo občinsko premoženje, kaj malega več žrtvovali. Upamo, da bo naša »Pogodovna komisija« kaj kmalu nekaj ukrenila.

(Opomba uredništva: Poznamo našega informatorja, in vendar se nam zdi stvar skoro neverjetna! Sto let letno, človek se mora nehoti prijeti za glavo. To je sramota, ki mora čimprej izginiti. Trpinom gozdnim čuvajem pa pravimo: V organizaciji je moč; organizirajte se in neslonite se ob nas!)

DOBRAVLJE.

Zanimamo se moramo tu pri nas res lepo napredke glede razširjanja našega »Dela« in z ozirom na pristopne izjave k naši stranki.

V nedeljo, 18. t. m. sem bil prijateljeli povabljen k zborovanju »Zveze kmetov za Ajdovski okraj«. Izmed nacionalističnih društev je ta »Zveza« prva, ki je danes dala glas od sebe. Na zborovanju je župnik iz Sv. Križa razpravljal o razliki med boljševskim programom in svojim lastnim. Seveda g. župnik navsezadnje boljševski program ni bil popolnoma všeč. Sicer — čast komur čast — dejal je, da bi pristal morda na komunistični program v kolikor se tiče gospodarskega dela, v vsemem vprašanju ima svoje tehtne pomisleke. Mi priprosti delavci pa pripomnimo k temu, da g. župniku tudi teh pomislekov prav nič ni treba. Komunisti v Rusiji itak niso odpravili »vere«, niti tega ne mislijo storiti. Oni upoštevajo vpliv vere na maso in niso delali nasilja duhovnikom, izzemili onim, ki se niso posvečali verskemu poklicu, temveč — špekulacijam s svojimi veleposlavitelji. Mi delavci spoštujemo vero vsakega in celo želimo, da se najbolj razširi vera v poštenost in pravičnost; hinarve in zahrbitve pa sovražimo in bomo z njimi obračunali. G. župnik, zdaj gotovo uvidevate, da brezverci nismo, in da se za nami na gospodarskem polju prav lepo

delovati. Saj taki vrati nismo, da se borimo za boljšo bodočnost človeštva; in tako bodočnost prvočaste človeštva slednjic tudi vi. Na, toraj!

SV. MATEJ.

Organizacija v Sv. Mateju Kastav danes broji 150 članov, i ona bi brojala sve više i više članova, kad bi se posvetilo više pažnje za prosvetljivanje radnog naroda ne samo tamo, nego po cijeloj Istri.

Za Istru potreban je komunistični list u hrvatskom jeziku. Radnička štampa, to je jedno od najjačih oružja za boj protiv naših protivnika. U Istri — Pazinu — izlazi kako vam već poznato »Pučki Prijatelj«, bolje »Pučki Neprijatelj«. Oko tog lista okupljaju se gospoda patrijoti — nastrančari; profesori, učitelji, popovi i trgovci. I svi ovi ljudi bi da radni narod u Istri održe u robstvu. Kada smo mi opočeli sa našim organizacijama, taj mravnjački list u jednom predposlom broju izrazio se o nama, »da su crvene muhe počele pojavljivati se.« Dakle vidite, mi bi morali nekakvu akciju poduzeti, da se počne sa komunističkim listom u hrvatskom jeziku za Istru. Takov list bio bi u kratko vreme raširen i zadobio bi silu radne mase u socijalistički pokret. A taj pokret razširio bi se tako, da bi svi naši protivnici uvidjeli, da smo mi jedna jaka sila, koja se ne bi dala tako lako slomiti.

Za prvog maja tražili smo od komesara dozvolu za demonstraciju i shod, pa nam ne dovoli. Ovo smo tražili u ime sekcija i naših strokovnih organizacija u Opštini i Sv. Mateju. Radnička komora se s pismom obrnila na komesarijat u Voloskom za dovoljenje — ne znamo što bude.

(Opom. ured.: Stranka bo gotovo čimprej uvaževala željo po hrvatskem komunističnem listu. Dobra izvršitev te zadeve je seveda poglavito v rokah naših hrvatskih sodrugov. Do tedaj pa, dokler se ne uresniči ta načrt, prosimo, da pošiljajo hrvatski sodruzi svoje dopise in članke »Delu«, ki bo v tem pogledu storilo pač toliko kolikor zmore.)

BOLJUNEC.

V nedeljo, 25. aprila se je vršil v Sancinovi gostilni v Boljuncu sestanek kmetov, ki ga je sklicala »Tržaška kmetijska zadruga«. Prisotnih je bilo nekaj nad 60 kmetov ter predsednik zadruge Slobec in dva tržaška odbornika.

Govorilo se je o pomenu organizacije kmeta, ki sam sebi prepusti le živali, a bi poton močnej in delavce nakupne in prodajne zadruge dosegel vendarle, da bi za svoje trdo in težavno delo sprejel sorazmerno plačilo, kar danes, ako vse preratujemo, mali kmet ne prejema. Govorilo se je tudi, kako bi se »Tržaško kmetijsko združenje« spopolnilo, da bi se živahneje delovala nego že dosedaj deluje. V ta namen se bo sklicala dne 30. maja poseben shod v Trstu, kamor pojdemo tudi boljunski zadrugniki v čim večjem številu.

Oglasilo se se k besedi razni pričujočih, živahno so razpravljali ter izrazili tudi svoje želje glede plemenite živine in nakupa in izposojanja kmetijskih strojev. Tako so se udeležili debata: Matija Zerjal, Sancin A., Kraljič, Zerjal Mihael, Ota Ivan in drugi. Kočeno so si izbrali zadrugniki iz Boljuncu svoja dva zaupnika, ki sta Slavec in Zerjal Miha ml. (h. št. 110). Do tedaj naj se vsakdo obrača v zadrugnih zadevah.

Pri slučajnostih so se omenile tudi občinske zadeve, o katerih pa nam poročata drug dopisnik iz Doline. Kmetje občinarji zastopajo mnenje, da je vendarle enkrat čas, da se razpišejo občinske volitve ter preide uprava občine v roke občinarjev. —

Vse kaže, da bomo Boljunčani dobili kmalu avtomobilno zvezo s Trstom, kar bo gotovo v korist domačinom in tudi tržaškim izletnikom, ki nas radi obiskujejo.

KOBARID.

Dne 25. aprila ob 9½ do 12 se je vršil velik shod komunistov v Kobaridu in popoldne ob 3½ do 6 v Bocu. Priglasilo se je v našo politično organizacijo v Kobaridu okoli 300 članov, v Bocu 150 iz celega sodnega okraja. Med delavci in kmeti vse vrste za nove ideje, jamstvo za uspeh pa leži v zavetnih, inteligentnih zastopnikih iz delavstva samega. Prišli so iz Nemškega, iz Amerike, iz Ruskega ujetništva in iz vojnih zakupov v domače kraje nazaj. Življenje in ruski vzgled jim je ustvarilo novo mišljenje. Čuditi se je, kako so se delavci in kmetje emancipirali abotne ideologije klerikalizma in nacionalizma. Ob enem pa se zavajajo svoje moči.

Ideje komunizma, ki so se razvijale vsestranski na shodih, so našle že pripravljeno tla. Ljudstvo jih je zajemalo s pravo željo in pulno zavestjo. Ugovora ni bilo nikjer, ker tudi nasprotniki, ki se shodov udeležili, priznavajo, da je komunizem edina pot rešitve in povzdige slovenskega ljudstva, ki je bilo teptano do sedaj od vlade in zadrževano v razvoju po svojih v političnih nazorih omejenih inteligentnih in kramarjih. Ljudstvo čuti, da do sedaj ni imelo nobenega pravega prijatelja in da se ga je držalo v ozkih mejah obzorja domačega zvonika.

V Kobaridu je bilo konsignirano vojaštvo, pametno pa je storilo poveljstvo, da je držalo vojaštvo skupaj. Časten odgovor je dobilo v uglednem obnašanju zbranega ljudstva.

Politični komisar, ki je intervjuiral na obeh shodih, ni mogel drugega nego konstatirati, da je to ljudstvo zrelo in vredno polne svobode. Na shodu se je sklenila sledeča resolucija: Uvažuje, da je slovensko delavno ljudstvo v gorskih krajih politično zavedno ter sposobno upravljati vse svoje zadeve samo brez utikanja nepoklicanih faktorjev; uvažuje, da je bil dosedajni sistem zupanstva in uradništva le na škodo ljudstva in zadržanja političnega, socialnega in gospodarskega napredka; uvažuje, da je docela nepotrebno in ugodno nove italijanske vlade v deželi kvarno imenovanje in držanje političnih komisarjev, ki ne poznajo ne jezika, ne mišljenja, ne značaja in ne potreb delavnega slovenskega ljudstva; javni shod zahteva od vlade, da umakne vse do sedaj nastavljene politične komisarije

in da pripravi nemudoma vse potrebno za voitev po splošnem, tajnem in proporcionalnem volilnem redu za občinske, cestne, šolske in druge avtonomne korporacije, da razpiše volitev v najkrajšem času tako, da bodo imeli volilno pravico vsi možni in ženske, ki so prestopili 20. leto in se s svojim delom vzdržavajo. Pozivlja se vlado, da umakne iz kraja do cela nepotrebno vojaštvo, ker je ljudstvo s svojim dosedanjim obnašanjem pokazalo, da razume nov položaj in deželi ter vidi vso bodočnost slovenskega in italijanskega delavnega ljudstva v polni avtonomiji in svobodi.

Pozivlja se ekskutivno stranko, da predloži vladi te resolucije s primernim poudarkom.

KOZBANA.

V nedeljo 2. maja se bo vršil ob 2 popoldne v gostilni Peternela, na cesti med Kozbano in Kozbano ustanovni shod kozbanske organizacije. Poročal bo sodrug Stofa iz Gorice.

NABREŽINA.

Dne 18. t. m. se je vršil v Nabrežini shod Delavskih konsumnih zadrug iz Trsta.

Likvidirali smo samostojno konsumno zadruge, ki smo jo imeli pred vojno, ter se s vsem premoženjem, kar nam je še ostalo pridobili veliki zvezi Tržaških zadrug, ki so nam dne 12. t. m. otvorile lepo in uzorno založeno podružnico. Težko je naše ljudstvo pričakovalo to otvoritev. Ker odiranje s strani zjedalcev se je vršilo že brezmejno. V mimnem času smo imeli približno 180 članov. Danes se člani nabirajo kot mravčje. Pa ne samo iz Nabrežine, tudi z bližnjih vasi se dan za dnem oglašajo novi člani. Iz Slivnega jih je že polovica vaščanov. Da se pa ti ljudje v resnici tudi zanimajo za zadrugništvo, pokazal nam je nedeljski shod. Dvorana bolniške blagajne je bila prenapolnjena. Poročal je sodr. Kaucič o pomenu in namenu Delavskih zadrug. Danes lahko rečemo, da so te zadruge eno največjih podjetij v Italiji. Pojasnil je, kako člani lahko vlagajo svoje prihranke, kjer jih zadruge obrestuje s 5%, torej boljše ko vsaka posojilnica. Dokazal nam je, kako mnogi trgovci, kjer se ustanovijo zadruge, često prodajajo blago ceneje od zadrug. Seveda taki trgovci kupujejo po večini blago po nepoštenih poteh in potem prodajoje kot oni. Ali to so le manevri odiralcev, ki bi zadruge radi uničili, ter potem sami tem huje odirali. Zadruga je, ki prisili gospode trgovce, da nižajo cene. Naše geslo bodi torej: Proč s takimi škodljivci, ne podpiraj jih več!

Nato sodrug Marica poroča članom o važnejših sklepkih zborovanja Tržaških delavskih zadrug, ki se je vršilo dne 9. in 10. t. m. Po shodu so se zbrali zadrugniki na glavnem trgu, postavili si lastne mize in stole, in pri krogarcu dobrega zadrugnega vinca, ki je poleg tega še ceneje negoli v krčmah, nam je minil čas.

Prvi majnik v Križu in Nabrežini. Sodrugi iz bližnjih krajev Nabrežine se bodo zbrali ob 8 zjutraj v Nabrežini za spreved z godbo in zastavo na čelu. Ob 9 se vrši na dvorišču gosp. Grudna javen ljudski shod, na katerem poroča sodrug Lovko.

Sodrugi iz Križa, Opčin, Proseka in Kontovelje pa se bodo istotako zjutraj ob 9 v Sv. Križu, da prirede obhod po vasi z godbo in zastavo na čelu. Javen shod v Križu se bo pa vršil popoldan ob 11 uri na vrtu konsumnega društva. Na shodu bo poročal sodrug Lovko.

Delavci iz Nabrežine in bližnjih krajev, iz Križa, Opčin, Proseka, Kontovelje in drugih vasic, se vabi, da se udeležijo teh majniških manifestacij v častnem številu.

JAVNA LJUDSKA KNJIŽNICA V NABREŽINI.

Sklicuje v nedeljo, 2. maja ob 1. uri popoldne (13 ura) redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blaginjskega; 4. poročilo nadzornikov; 5. poročilo knjižničarja; 6. volitev novega odbora; 7. razne poslovanje.

PODGORA.

V naši od nekdanj rdeči Podgori se razvija komunistična ideja kaj hipoma. Po zadnjem shodu, ki smo ga imeli pri nas 28. t. m. se je pa spoznalo, da korenini ta lepa ideja globoko v dušah našega prebivalstva. Naše bojne vrste naraščajo od dne do dne. Prihajajo venomer močnej in mladeničji prepričani, da je le v skupnosti, v izobrazbi in v solidarnem delu in boju naša skupna bodočnost. Saj je pač jasno, da je le naša komunistična stranka edina zastopnica proletarijata in to radi tega ker jo tvori in vodi proletarijat.

Na zadnjem sestanku članov politične organizacije smo izvolili odbor iz sledečih članov: Miroslava Romano, predsednik; Terpin Boleslav, tajnik; Simsič Andrej, blaginjski; Čecuta Teodor in Čecuta Jožef, kot revizorja. Organizacija šteje do danes okrog 80 članov. Upamo, da ne bo delavca podgorca, ki ne bo v naših organizacijah. Potem smo ustanovili odbor vseh strokovno organiziranih delavcev Podgore. Odbor je bil tako izvoljen: Stanta Henrik, predsednik; Susič Jožef, tajnik; Coci Jožef, blaginjski; Simonetti Mario, Juretič Evgen, Delpin Franc, Delpin Alojz, Perko Anton in Kojancič Rudolf, kot revizorji. Organizacija šteje čez 120 članov.

Tudi naša Podgorska mladina ne zaostaja med zadnjimi. Ustanovili smo podružnico »Ljudskega odra« iz Trsta za slovenske in »Circolo di Cultura« za italijanske sodruge. Podružnica šteje do danes čez 70 članov. Na zadnjem sestanku članov »Lj. odra« smo izvolili sledeči odbor: Delpin Franc, predsednik; Simonetti Peter, tajnik; Kojancič Alojz, blaginjski; Simonetti Mario, Bandelj Ivan, Delpin Peter in Bistiach Emilio kot revizorji. Proslili bi tudišnjo »Lj. odra«, da nam pošlje v najkrajšem času vse stvari potrebne pri našem društvu, da bomo lahko takoj započeli z delom za napredek in izobrazbo podgorskega proletarijata in njegove mladine.

Vsem onim delavcem, ki se še niso zavedli, ki ne verujejo še v komunistične ideje, kličemo: Zdravite se in pridite hitro v vrste razredno zavednega in revolucionarnega proletarijata. Zivelo podgorsko komunistično delavstvo.

VRTOJBA.

Pogreb. Preteklo soboto je nagloma umrl v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici na vnetju čreves, v čvelju svojega življenja naš splošno prikljubni sodrug. Bostančič Alojz, zidar po poklicu. Pogreb se je vršil v ponedeljek iz bolnišnice na gorisko pokopališče, katerega se je udeležilo ogromno število sodrugov, ki so nalašč zapustili delo, da sprejmejo svojega tovariša k zadnjemu pokopu. Pri pogrebu ste bili zastopani tudi politična organizacija in Delavska zbornica v Gorici. Na čelu spreveda so nosili mladeniči venec z rdečimi trakovi in za krsto dva druga venca sorodnikov in znancev. Družini in sodrugom iz Vrtojbe izrekano tem potom naše sožalje.

Družina pokopnika se iskreno zahvaljuje vsem onim, ki so na en ali na drugi način olajšali njeno žalost in vsem onim, ki so se udeležili pogreba.

IDRIJA.

Sprejeto praznovanja 1. majnika. Ob 7. uri zjutraj godba in zbiranje občinstva na mestnem trgu; ob 8. uri obhod po mestu z zastavami in godbo na čelu, mimo ljudske šole in Antonijeve čakalnice po glavni cesti čez most mimo pokopališča na Brusovce ter skozi žagalnico na Lepodovo predmestje in nazaj po stari cesti skozi Rožno ulico na glavni trg, kjer se vrši ob 9. uri popoldne pod milim nebom pred mestno hišo ali pa v telovadnici ljudske šole javen ljudski shod z dnevnim redom: Socijalizem in delavstvo. — Popoldne ob 13. uri zopet zbirališče občinstva na glavnem trgu, ob 14h pa obhod z godbo in zastavami na čelu po glavni cesti v Podrotoje, kjer se bo vršila velika ljudska veselica brez vstopnine z godbo, petjem in plesom do 21h zvečer, potem pa zopet korporativen odhod nazaj v mesto na glaven trg, kjer se bo ljudstvo mirno in poljubno razšlo. — Za slučaj neugodnega vremena se bo vršila popoldanska veselica z istim vspeoredom v hotelu g. Didica. — Na shodu poroča sodrug Regent iz Trsta.

PLUŽNE PRI CERKNEM.

Pretečeni mesec se je zgodil pri nas v Plužnah čin, ki prica, da niso italijanske oblasti tako svobodoljubne kakor so po zasedbi pisali. Pravili so, da je Italija država svobode in, da so nas osvobodili avstrijskega suženjstva, da nam bo sijalo pod Italijo solnce svobode itd. Kakor pa se razvidi iz mnogih poročil, delajo karabinjerji pod to državo svobode, kakor policija in žandarmerija v vseh kapitalističnih državah.

Imeli smo namreč zaupniški sestanek s pripravljenim odborom, ustanovili bomo krajevno komunistično organizacijo, zato nas je posetil sodrug iz Idrije. Med njegovim govorom pa so prišli v hišo zastopniki italijanske svobode, karabinjerji, zastražili vrata in nas vse popisali. Razumeli se z njimi nismo ker ne znojo slovenski. Končno so aretirali štiri domačine in sodr. iz Idrije; ostale pa pustili domov. Trije aretirani so jim ušli takoj pred hišo, za katerimi je padlo par strelcev brez posledice. Ostala dva pa so spremljali v sosedno vas Alalež na karabinjerjsko postajo. Brez nadaljnjih vprašanj so jih zaprli v podstrešje, v prazno luknjo, v kateri ni bilo drugega nego par vojaških raztrganih in še za konje preslabih odev. Toraj trdo ležišče, temnica in post. Torej se trdo fezišče še uporcabljaj in ne veljajo vrhovni ukazi več za nikogar. Zlasti ne za komuniste, ki zahtevajo delavske in kmečke soviete. Drugo jutro okoli 10. ure so še ta dva izpuščili po daljšem zaslišanju, ker so sprevredeli, da ne bo izbruhnila revolucija kot posledica tega sestanka. Izbruhnila pa bo kadar bo izbruhnila kot posledica svobodnega izkoriščanja, kar tvori edino svobodo, ki jo privoščijo proletarijati. Zato pa pripravimo vsem hlapcem buržuazije, naj budijo kesanje za storjene grehe, kajti vaš sodni dan se bliža, sodnik vaš pa bo proletarijat, ki bo vas sodil po vaših dobrih delih. Mi vaščani pa pojdemo neustrašeno naprej preko teh zatiralcev svobode, kajti svobodo si bomo sami izvojevali, pa naj delajo ti gnili stebri buržuazije kar hočejo. Vstajenja dan pride preko njih. Zato pa vsi v komunistično organizacijo, za nas kmete in delavce ni mesta drugod.

GORENJA TRIBUŠA.

Odkar je bel od nas resnično dober in le svojemu duhovnemu poklicu živeči g. kurat Leban, smo dobili novega kurata, ki je ravno narobe od gospoda Leban. Novi kurat se bavi raje s politiko. S prižnice štla klerikalne liste in mesto, da bi oznanjal Kristov nauk in učil ljudstvo naj se med seboj ljubi, petje čez socialiste, obrekuje dr. Tumo, pripoveduje o socializmu in komunizmu neresnične reči in način, da ne pridejo naši ljudje nikdar do justnih pojmov v tem vprašanju in spleh ne dela nič drugega kakor zgago med domačini in straži lahte in dekleja. Novemu gospodu kuratu bi radi priporočali, naj pusti v miru ljudi, ki jih naše ljudstvo niti ne pozna in stavi naj ne dela pri nas sovraštva in zgage. Ako ima take namene, mu bomo kmalu pokazali roge. Rajši naj sledi korakom gospoda Leban, ki ni nikogar izpraševal po njegovem političnem prepričanju, ki je pa kljub temu skrbel za blagor občine. Duhovnik, ki šunta ljudstvo, vrši zločin proti svojemu poklicu. Kdor zagovarja danes neresni kapitalistični sistem in se mu ne smrti v dno duše ljudstvo in njegova revščina, nima pravice, da vrši posel Kristovega apostela. Naj izve gospod novi kurat, da so se priključili žarki socialističnega nauka tudi čez Kobilco in nič ne bodo njegove pridige ustavile pota socializmu. Raje naj še sam pomaga bednemu ljudstvu. Ako ne ve kaj je socializem, ga lahko poučimo mi. Ako pa noče delati nič drugega, naj vsaj širi resničen Kristov nauk o ljubezni in o bratstvu med ljudstvom.

Nekaj bi rad povedal tudi o naši aprovizaciji, ki je v rokah ljudi, ki ne vedo kaj bi žanj. Vzamejo vse, kar se jim da in potem pa silijo občane, da morajo vzeti tudi smeti ako hočejo dobiti tudi drugo. Zadnji makaroni so bili komaj za živino. Vzeli so jih morali vsi. Ne vemo zakaj. Drugod vzamejo ljudje kar rabijo. Tu je pač narobe. Morda potrebujejo gospode, da jih poučimo. To storimo tudi radi. — Kaj več morda prihodnjič.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Vsem sodrugom naznanjamo, da smo morali odložiti za prihodnjo številko poročilo o zborovanju strankinega socialističnega sveta v Milanu in sklepe tega zborovanja, ki so za delavstvo velike važnosti.

Mnogo članov smo bili že stavili ali stavljali so v meri, ki odgovarja pravi, veliki obliki našega lista. Vseled pomankljiva papirja, smo tudi danes primorani, poslužiti se papirja, ki je za spoznanje manjše oblike, v katero sedaj onih članov ne moremo vseh vrniti. Člankarji naj nam oprostite, ko dobimo zopet svoj papir, pride vse na vrsto. Medtem prosimo drugih članov.

Prosimo sodruge dopisnike, da nam čimprej pošljejo poročila o praznovanju prvega majnika po raznih krajih.

Vse pa prosimo, naj pišejo samo na eno stran papirja in s črnilom.

Nabrežina L. St. List se pošilja redno na Vaš naslov. Reklamirajte na pošti, ker teži vsa krivda tam. Sicer smo se potrudili tudi mi, da poizvemo kje neki leži krivda vseh teh nevedov.

Podgora-Čepovan-Dekani. Naš upravni tajnik prede osebo tja, kadar bo vse pripravljeno. Odgovorite, kdaj naj pride in kje in ali kakuri se bo vršilo zborovanje.

Nabrežina M. Dopis prepozno. Prihodnjič.

Cerklje: Vseled preobilice gradiva objavimo dopis prihodnjič.

Cevljari Trst: Tudi prihodnjič.

Izdaja za soc. zvezo v Julijski Benečiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT Tiska tiskarna »Laborator« v Trstu

Preserje pri Komnu

PLESNO ZABAVO

priredi v Preserju pri Komnu v nedeljo dne 2. maja delavski oddetek iz Tržiške ladjedelnice. Vabi se k obilni udeležbi.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo

registrirane zadruge z omejenim poročstvom.

Da izvršimo sklepe zadnjega občnega zbora, sklicujemo **ČLANSKE SHODE** in sicer se bo razpravljalo na vseh sledeči DNEVNI RED:

1. Otvoritev shoda in izvolitev predsednika;
2. Izvolitev skladniških pregledovalcev;
3. Ukrepi glede novih skladšč;
4. Slučajnosti.

V ponedeljek 3. maja 1920 ob 20. uri v dvorani »Circolo Uechar« Via dei Rettori 2 za Ist. mest. okraj, ki obsega skladišča št. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285